

CCI	2021TC16RFCB014
Názov	Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko
Verzia	Návrh verzie 3
Prvý rok	2021
Posledný rok	2027
Oprávnenie od	1. januára 2021
Oprávnenie do	31. decembra 2029
Číslo rozhodnutia Komisie	
Dátum rozhodnutia Komisie	
Číslo rozhodnutia pozmeňujúceho program	
Dátum nadobudnutia účinnosti rozhodnutia pozmeňujúceho program	
Regióny NUTS, na ktoré sa program vzťahuje	HU110 – Budapešť HU120 – Peštianska župa HU212 – Komárňansko-ostrihomská župa HU221 – Rábsko-mošonsko-šopronska župa HU311 – Boršodsko-abovsko-zemplínska župa HU312 – Hevešská župa HU313 – Novohradská župa HU323 – Sabolčsko-satmársko-berežská župa SK010 – Bratislavský kraj SK021 – Trnavský kraj SK023 – Nitriansky kraj SK032 – Banskobystrický kraj SK042 – Košický kraj
Zložka	Interreg A

1. Stratégia spoločného programu: hlavné rozvojové výzvy a politické reakcie

1.1. Programová oblasť

Spoločný pohraničný úsek medzi Maďarskom a Slovenskou republikou je druhý najdlhší v Európskej únii (ďalej len „EÚ“). Programový región pokrýva plochu o veľkosti 61 496 km² (veľkosť podobná Lotyšsku) s 8,85 milióna obyvateľov (veľkosť podobná Rakúsku). Cieľová oblasť programového regiónu je dostatočne veľká na to, aby mala pozoruhodnú heterogenitu a rozdiely. Pohraničný región zahŕňa až 13 odlišných územných jednotiek pozdĺž vnútornej hranice v dĺžke viac ako 650 km.

Programový región na slovenskej strane zahŕňa 5 regiónov NUTS3 (tzv. „kraje“), v ktorých žije spolu 3,34 milióna obyvateľov. Ide o nasledujúce regióny:

- SK010 – Bratislavský kraj;
- SK021 – Trnavský kraj;
- SK023 – Nitriansky kraj;
- SK032 – Banskobystrický kraj;
- SK042 – Košický kraj.

Programový región na maďarskej strane zahŕňa 8 regiónov NUTS3 (tzv. „župy“ a hlavné mesto Budapešť) :

- HU101 – Budapešť¹;
- HU102 – Peštianska župa;
- HU212 – Komárňansko-ostrihomská župa;
- HU221 – Rábsko-mošonsko-šopronská župa;
- HU311 – Boršodsko-abovsko-zemplínska župa;
- HU312 – Hevešská župa;
- HU313 – Novohradská župa;
- HU323 – Sabolčsko-satmársko-berežská župa.

1.2. Stratégia spoločného programu: Zhrnutie hlavných spoločných výziev, so zohľadnením hospodárskych, sociálnych a územných rozdielov a nerovností, investičných potrieb a komplementárnosti a synergických účinkov s ďalšími programami financovania a nástrojmi financovania, berúc do úvahy makroregionálne stratégie a stratégie pre morské oblasti, vrátane poznatkov získaných z predošlých skúseností, ak sa na programovú oblasť úplne alebo čiastočne vzťahuje jedna alebo viaceré stratégie.

1.2.1. Územné výzvy

Environmentálne podmienky

Veľká časť pohraničného územia patrí do panónskeho biogeografického a ekologického regiónu. V dôsledku zmien klímy možno aj v tomto regióne pozorovať nárast teplotných extrémov, pokles letných zrážok, zvýšenie teploty vody, zvýšenie rizika lesných požiarov a zníženie hospodárskej hodnoty lesov, čo len pridáva na dôležitosť tých iniciatív, ktoré sú zamerané na podporu zelenej infraštruktúry a na ochranu prírodných zdrojov. Jedným z definičných prvkov pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá nesleduje výlučne administratívne hranice dotknutých regiónov, keďže hranice medzi dotknutými krajinami sú definované najmä prírodnými črtami. Programová oblasť zahŕňa 5 prírodných geografických makro regiónov panónsko-karpatského regiónu, z ktorých sa cez štátnu hranicu Slovenskej republiky a Maďarska tiahnu Malá dunajská kotlina (Kisalföld), Veľká dunajská kotlina (Nagyalföld) a Severozápadné Karpaty.

¹ Územné celky nemajú priame fyzické spojenie so štátnou hranicou. Ich záujmy sú založené na územnej blízkosti a pociťovaných efektoch hranice.

Protipovodňová ochrana je jednou z najdôležitejších oblastí cezhraničnej spolupráce, keďže sa očakáva, že veľká časť obyvateľstva bude ovplyvnená riečnymi povodňami v ešte výraznejšej miere, ako je tomu v súčasnosti. Celá programová oblasť spadá do povodia Dunaja. V záujme, aby sa predišlo obetiam na ľudských životoch a vážnym škodám na majetku v oblastiach vysoko alebo extrémne ohrozených povodňami, bude potrebné tak v centrálnych pohraničných oblastiach (ide najmä o oblasť dolných úsekov rieky Dunaj), ako aj vo všetkých hraničných spádových oblastiach (ide najmä o oblasti pri riekach Nitra, Hron, Ondava, Latorica, Rába, Zagyva, Bodrog, Tisa, alebo horné úseky Dunaja) rozvíjať spoločnú aktivitu všetkých dotknutých štátov na zjednotenie postupov za účelom efektívneho zvládania prípadných katastrof. "

"Významným problémom mnohých štátov je okrem kontroly kvantity vody vo vodných tokoch aj kontrola kvality vody vodných tokov. Pri riekach, ktoré pretekajú územiami viacerých štátov, je potrebné riešiť problematiku ich znečisťovania na úrovni všetkých dotknutých štátov, územiami ktorých dané rieky pretekajú. Dobrý stav cezhraničných riek (akými sú napríklad Dunaj, Ipel', Slaná, Hornád, Bodrog, Tisa a iné) závisí od nastavenia takých opatrení, ktorých cieľom bude pravidelné monitorovanie a ochrana kvality vody."

Osobitný význam v rámci potenciálneho spoločného postupu štátov v rámci cezhraničnej spolupráce má aj ochrana zdrojov pitnej vody a ich okolia, keďže majú nezriedka priame napojenie na povrchové vodné plochy. Medzi nezanedbateľné zdroje pitnej vody patria podzemné vodné toky nachádzajúce sa predovšetkým v oblastiach Malej dunajskej kotliny (Kisalföld), Aggtelekského krasu a Slovenského krasu. Nakoľko platí, že najmä krasová voda je dôležitá z hľadiska dlhodobého zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, a najmä táto voda je obzvlášť citlivá na znečistenie, jej spoločná ochrana je o to dôležitejšia. Koordinovaná ochrana kvality vôd je preto nevyhnutná pre zachovanie čistoty vodných zdrojov s cezhraničným významom.

Cezhraničná spolupráca sa dotýka všetkých oblastí vodného hospodárstva, (ochrana, predpisy, rozvoj, spoločné projekty EÚ, údržba zariadení, zber a výmena hydrografických údajov, prognózy, spoločné revízie atď.) okrem iného vďaka práci Maďarsko-slovenského výboru pre hraničné vody, jeho podvýborom (napr. na Dunaji, Tise, Ipli) a pracovným skupinám (napr. kvalita vody), ako aj Spoločnému maďarsko-slovenskému výboru pre spoluprácu v oblasti životného prostredia a prírody. K prekážkam environmentálnej spolupráce v oblasti environmentálnych problémov súvisiacich s vodou, na odstránení ktorých je ešte potrebné zapracovať, patria najmä rozdiely v existujúcich štruktúrach systémov zvládania katastrof a núdzových situácií.

Pre efektívnu cezhraničnú spoluprácu je kľúčové zamerať sa na projekty strategického charakteru, ktoré prispievajú k zvýšeniu kvality vôd a zníženiu environmentálnych rizík. Porovnaním výsledkov uskutočnených bilaterálnych projektov možno konštatovať, že ich výstupy boli zamerané predovšetkým na vypracovanie štúdií uskutočniteľnosti, návrhov a plánov výstavby. Kvôli nedostatočnej inštitucionálnej kapacite tak mnohé riešenia ostávajú iba vo forme projektových plánov.

Využívanie geotermálnej energie, na účely verejného vykurovania a energetického zhodnocovania môže byť opodstatnené v pohraničných oblastiach s najpriaznivejšími podmienkami. Ide najmä o oblasť juhovýchodnej časti Peštianskej župy, oblasť severovýchodnej časti Hevešskej župy a oblasť Boršodsko-abovskozemplínskej župy až po východnú časť Košického kraja, vrátane regiónu Budapešti a Banskobystrického kraja. Keďže geotermálne podmienky sú vslovensko-maďarskej pohraničnej oblasti veľmi podobné, podpora výskumných a vývojových činností zameraných na využívanie geotermálnej energie by mohla zvýšiť potenciál geotermálnej energie ako budúceho významného obnoviteľného zdroja verejného vykurovania.

Zatiaľ čo v EÚ sa podiel obnoviteľných zdrojov energie postupne zvyšuje, Slovenskej republike (ďalej len „SR“ alebo „Slovensko“) a Maďarsku sa stále nedarí prejsť na nízkouhlíkový energetický systém. Napriek tomu, že Slovensko a Maďarsko produkujú menej komunálneho odpadu ako je priemer EÚ, podiel recyklácie odpadu v týchto dvoch krajinách je v porovnaní s priemerom EÚ stále nízky.

V programovej oblasti sa nachádza aj desať národných parkov, v rámci územia ktorých tvoria významnú plochu cezhraničné biotopy, chránené ekologické koridory. Jaskyne Aggteleku a Slovenského krasu sú od

roku 1995 zaradené medzi spoločné lokality svetového dedičstva oboch krajín. Okrem zón ochrany krajiny, oblastí Natura 2000 a Ramsari, sa v pohraničnom regióne nachádza množstvo menších chránených lokalít, čo len zdôrazňuje význam spoločných opatrení vo vzťahu k inváznym nepôvodným druhom, ako aj ohrozeným živočíšnym populáciám.

1.2.2. Funkčné siete sídel

Pohraničná oblasť je bohatá na existujúce a vznikajúce väzby cezhraničnej spolupráce medzi obcami. Medzi Slovenskom a Maďarskom existuje mnoho (potenciálnych) funkčných sídelných prepojení, ktoré sú formálne oddelené štátnou hranicou. V mnohých prípadoch sa rozsiahle časti mestského zázemia nachádzajú na opačnej strane hranice, než samotné mesto. V cezhraničných aglomeráciách a metropolitných zázemiach (Bratislava, Budapešť, Košíc), partnerských mestách (Komárom-Komárno, Esztergom-Štúrovo) a ďalších mestských štruktúrach postupom času vznikli výzvy, ktoré si žiadajú posilnenie vzťahov medzi mestami. Nie je vylúčené, že aj menšie a stredne veľké mestá od Bratislavy a Mosonmagyaróváru cez Šahy a Balassagyarmat až po Sátoraljaújhely a Kráľovský Chlmec by takýmto spôsobom mohli rozšíriť svoju zónu vplyvu a sieťové prepojenia na druhú stranu hranice. Spoločné a doplnkové mestské funkcie prítomné pozdĺž hranice poskytujú príležitosť pre cezhraničnú organizáciu rôznych verejných služieb.

Oblasti potencionalnej spolupráce medzi vyššie uvedenými mestskými funkčnými centrami, okrem rozvoja spoločných služieb, medzi ktoré možno zaradiť verejné služby, poprípade služby v oblasti zdravotnej starostlivosti a vzdelávania, možno rozšíriť aj o doplnkové služby, medzi ktoré možno zaradiť služby z oblasti integrovaného cezhraničného plánovania, dopravy (ako napríklad výstavba cezhraničnej infraštruktúry, zlepšenie služieb verejnej dopravy a iné environmentálne vhodné a prospešné riešenia), dvojazyčnosť (služieb), funkcie nárazníkovej zóny (rekreačné a športové zariadenia, miestne produkty a špeciálne služby).

V praxi sa však často možno stretnúť s tým, že aj keď sú prítomné spoločné a doplnkové funkcie, v praxi stále chýba funkčná mestská integrácia v rámci programovej oblasti. Nízka úroveň inštitucionalizácie bráni efektívnej spolupráci pri funkčnom rozvoji a koordinácii verejných služieb v cezhraničnom kontexte. Iniciatívy na posilnenie súdržnosti v mestskej sieti sú skôr zriedkavé (napr. Európske zoskupenie územnej spolupráce (ďalej len „EZÚS“) Pons Danubii, EZÚS Ister-Granum, twinningové dohody). Cezhraničné funkčné oblasti maďarsko-slovenského pohraničia sú nasledovné:

1) Cezhraničná metropolitná aglomerácia Bratislavy

Toto najzápadnejšie pohraničné pásmo je výrazne ovplyvnené suburbanizáciou hlavného mesta SR. Metropola Slovenska je urbanistickým centrom celej oblasti, ktorá sa rozvíja a zaberá čoraz rozsiahlejšie územie, čím postupne prekračuje hranice mesta aj štátu. Od začiatku 21. storočia sa spádová oblasť Bratislavy natiahla smerom k Mosonmagyaróváru a Győru, v dôsledku čoho sa niekoľko menších maďarských obcí začlenilo do predmestia hlavného mesta Slovenska.

2) Spoločná podunajská pohraničná oblasť

Smerom od západu je prvou spoločnou funkčnou zónou podunajská oblasť patriaca do krajiny Malej dunajskej nížiny/Kisalföld. Pre tento región je charakteristická podunajská rovina sprevádzaná malými kopcami. V tomto regióne sa zároveň nachádza najväčší vnútrozemský ostrovný komplex Európy, ktorý tvoria Szigetköz a Žitný ostrov, ktoré zahŕňajú najvýznamnejšiu zásobáreň podzemných vôd v strednej Európe. Z uvedeného dôvodu majú veľké časti tohto pohraničného územia štatút chránenej oblasti. Prvú úroveň funkčnej spolupráce určujú krajinné charakteristiky, akými sú napríklad: rovinatý terén, pásma ochrany prírody, potreba ochrany vodných rezerv, logistika a potenciál rozvoja zeleného cestovného ruchu.

3) Funkčne nedostatočná kopcovitá oblasť na východe

Druhý najväčší hraničný úsek zahŕňa údolie rieky Ipoly/Ipel' a pahorkatinu Nógrád/Novohrad a Gömör/Gemer. Toto územie predstavujúce takmer polovicu celkovej slovensko-maďarskej hranice je charakteristické veľkými vidieckymi subregiónmi s malými mestskými centrami vyznačujúcimi sa veľmi nízkou hustotou mestských funkcií. Zatiaľ čo prírodná krajina definuje spoločné regióny identity (ako údolie Ipoly/Ipel', región Gömör/Gemer, cezhraničný etnologický región Palócföld/Územie palócov, cezhraničné prírodné regióny geoparku Novohrad-Nógrád a Kras), chýbajú silnejšie mestské póly poskytujúce služby naprieč regiónmi a priťahujúce ľudí a kapitál z druhej strany hranice.

4) Cezhraničná aglomerácia Košíc

Najvýchodnejší úsek spoločného pohraničia čiastočne patrí do cezhraničnej aglomerácie Košíc. Funkčná oblasť vplyvu druhého najväčšieho slovenského mesta sa v rôznych subregiónoch prejavuje rozdielne. Atraktivita Košíc je najsilnejšia v obciach a mestách nachádzajúcich sa v ich bezprostrednom susedstve. Ide o územie od Moldavy nad Bodvou, cez región Cserehát a údolie Hernádu/Hornádu až po Zemplén/Zemplínske vrchy. Mesto Košice má slabší vplyv na Boršodskú župu (predpokladá sa, že táto situácia sa zmení po otvorení diaľnice M30v úseku medzi Miškolcom a štátnou hranicou SR s Maďarskom a Bodroghöz/Medzibodrožie).

5) Trojstranná pohraničná oblasť Slovensko-Maďarsko-Ukrajina

Najvýchodnejší úsek spoločného pohraničia sa tiahne od Sátoraljaújhely po trojstranný hraničný bod. Na túto oblasť má účinok viacero rôznych vplyvov. Na jednej strane sa otvorili nové hraničné priechody medzi obcami Sátoraljaújhely a Slovenské Nové Mesto (2011), Karos a Streda nad Bodrogom (2007), Zemplénagárd a Veľké Trakany (2013), Lácacséke a Pribeník (2011), ktoré uľahčujú cezhraničný tok pozdĺž maďarsko-slovenského hraničného úseku (najvýchodnejšie priechody slúžia najmä pre dopravné potreby Sabolčsko-satmársko-berežskej župy). Na druhej strane v maďarsko-slovenskom pohraničnom úseku chýbajú veľké mestské póly, ktoré by oživilí vzájomné cezhraničné toky. Zároveň však aj menšie mestá, akými sú Sátoraljaújhely a Sárospatak, Kráľovský Chlmec a Kisvárd, ako aj Nyíregyháza majú vplyv na funkčnú integráciu tohto pohraničného úseku.

1.2.3. Dopravné spojenia

Aj keď sa počet hraničných priechodov vrátane trajektov od roku 2011 zvýšil z 29 na 35, čím sa priemerná vzdialenosť medzi priechodmi pre cestujúcich znížila z 22,6 na 18,7 km, stále existujú rozsiahle pohraničné oblasti (najmä pozdĺž Dunaja) s obmedzenou priepustnosťou. Okrem toho existuje len málo priechodov s limitom pre náklad vyšším ako 3,5 t, čo núti nákladnú dopravu k obchádzkam, čo oslabuje hospodársku súdržnosť.

Napriek tomu, že niektoré cestné úseky (M15-D2, M30-R4), mosty (Komárom-Komárno, Órhalom-Vrbovka, Drégelypalánk-Ipel'ské Predmostie, Ipolydamásd-Chľaba; ako aj cyklomost medzi Dunakiliti a Dobrohošťou) a nové trajektové spojenie medzi Neszmély a Radványou nad Dunajom sú vo výstavbe, závažné úzke miesta a chýbajúce spojenia stále oslabujú územnú súdržnosť pohraničia. Tieto zúžené miesta sú identifikovateľné napr. na úrovni celoštátnych a miestnych komunikácií pripojených k novým hraničným priechodom.

Cezhraničná verejná doprava je obmedzená na hraničiace sídla Bratislava-Rajka (autobusová linka č. 801), Veľký Meder-Győr (autobusová linka č. 201802), Komárom-Komárno (autobusová linka 228), a Ostrihom-Štúrovo (autobusová linka č.223). Jedinou výnimkou je nový autobusový spoj z Budapešti cez Rétság do Šiah zriadený v septembri 2019 (linka č. 230). Napriek 9 železničným priechodom je osobná doprava udržiavaná len na priechodoch Rajka-Bratislava/Rusovce, Szob-Chľaba a Hidasnémeti-Čaňa, ktoré prepájajú zastávky Budapešť, Vác, Nagymaros-Visegrád, Szob, Štúrovo, Nové Zámky, Bratislava, Kúty, ďalej Hatvan, Füzesabony, Miskolc, Szikszó, Forró-Encs, Hidasnémeti a Košice.

1.2.4. Hospodárske výzvy

Všeobecná hospodárska výkonnosť

Pohraničná oblasť sa vyznačuje výraznými regionálnymi rozdielmi. Pretrváva rozdelenie pohraničnej oblasti na východnú časť a západnú časť v tom zmysle, že ekonomicky najrozvinutejšiu časť tvoria jej západné regióny Trnavský kraj a Rábsko-mošonsko-šopronská župa spoločne s vynikajúcou výkonnosťou metropolitných oblastí. Tieto regióny, ktoré sa vyznačujú výhodnou polohou pre západoeurópske trhy s vynikajúcou dostupnosťou a rozvinutou obchodnou infraštruktúrou, dobre fungujúcou výrobou, ako aj vynikajúcimi odvetviami založenými na znalostiach a technológiách, čím prekonávajú zvyšok programovej oblasti. Okrem toho, s výnimkou Košického kraja, sa všetky regióny s relatívne dobrou výkonnosťou nachádzajú západne od Budapešti. Na druhej strane, pohraničné hospodárstvo zahŕňa zaostávajúce regióny, ktoré majú problém efektívne dobiehať rozdiely. Medzi najrozsiahlšie oblasti s nízkou hospodárskou výkonnosťou patria mnohé okresy Novohradskej župy, Sabolčsko-satmársko-berežskej župy, Boršodsko-abovsko-zemplínskej župy a Banskobystrického kraja, avšak niektoré najmenej rozvinuté mikroregióny niekedy situované hneď vedľa motorov ekonomiky (ako mestá Košice, Eger či Hatvan) nájdeme aj v Hevešskej župe a Košickom kraji. Tieto oblasti často trpia periférnou polohou, slabým podnikateľským sektorom a podnikateľskými väzbami na širší región, monofunkčnou hospodárskou štruktúrou a nedostatočnou podnikateľskou infraštruktúrou. Pre niektoré oblasti je typický utlmený ťažký priemysel, pričom najväčší takýto cezhraničný pás sa tiahne od Salgótarjánu a Lučenca na západ od Košíc.

S prihliadnutím na európske ekonomické procesy možno konštatovať, že slovensko-maďarský pohraničný región bol súčasťou dobre fungujúcej ekonomiky EÚ s nadpriemernou mierou rastu a potenciálom. Na európskej úrovni majú najzápadnejšie dynamické regióny spolu s hlavnými mestami výrazne priaznivejšiu pozíciu, čo je čiastočne zapríčinené ich blízkosťou k najrozvinutejším európskym ekonomickým centram a osám, v porovnaní s východnými regiónmi, ktoré susedia so slabo výkonnými, často nedostatočne rozvinutými perifériami.

Hospodárska štruktúra

Hospodárska štruktúra má rôzne prvky spoločných a doplnkových vlastností ako základ pre cezhraničné hospodárske vzťahy. Z hľadiska počtu podnikov, okrem 9 jednotiek LAU1, v takých odvetviach, akými sú poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, pôsobí najväčší počet firiem v každom maďarskom okrese vo východnej časti maďarskej programovej oblasti. Avšak poľnohospodárstvo je najdominantnejšou činnosťou iba v dvoch okresoch na slovenskej strane. Okrem Budapešti, Bratislavského kraja a Peštianskej župy, hrá poľnohospodárstvo dôležitejšiu úlohu skôr v pohraničnom hospodárstve v porovnaní s programovou oblasťou ako celkom. Všetky dotknuté regióny okrem vyššie uvedených majú viac poľnohospodársky charakter ako zvyšok krajiny, v ktorej sa nachádzajú. Župy a kraje s najvýraznejším podielom poľnohospodárskej výroby sú Hevešská župa, Nitriansky kraj, Banskobystrický kraj a Sabolčsko-satmársko-berežská župa.

V rámci programovej oblasti existujú značné priestorové rozdiely v súvislosti s hustotou podnikov. Podnikateľský život sa výrazne sústreďuje na regióny hlavných miest: Bratislava a Bratislavský kraj spolu vykazujú o niečo viac ako jednu tretinu všetkých slovenských podnikov pôsobiach v pohraničnom regióne, zatiaľ čo v Budapešti a Peštianskej župe má sídlo 61,7 % spoločností. Rozsiahle oblasti zápasia so slabou hustotou podnikov. Medzi oblasti s nízkou hustotou podnikov patrí väčšina Košického kraja a Banskobystrického kraja. Okolo hlavných miest, ako aj pozdĺž dlhých úsekov hlavných dopravných osí, akými sú diaľnica M1 a M3 z Maďarska a diaľnica D1 a rýchlostná cesta R1 zo Slovenska, sa vytvorili aglomerácie veľkých a stredných podnikov. Na východ od trasy Budapešť – Banská Bystrica sú spoločnosti s viac ako 250 zamestnancami menej rozšírené a ich obchodné jednotky sú príliš sústredené na niekoľko lokalít.

Obchodné vzťahy vo veľkej miere závisia od potenciálu zapojiť sa do nadnárodných hodnotových reťazcov. Aglomeračné efekty a dodávateľské siete vytvorené okolo výrobcov pôvodných zariadení v tomto smere zohrávajú významnú úlohu, a to aj vzhľadom na to, že Slovensko a Maďarsko sa stali súčasťou širšej automobilovej výroby a zóny rastu v strednej Európe, vrátane dodávateľov z Bratislavy a Győru cez Ostrihom,

Hatvan a Eger až po Košice a Miškolc. Očakáva sa, že dodávateľské siete a hodnotové reťazce sa budú ďalej rozširovať cez hranice vo vzťahu k výrobe aj agropodnikaniu.

Ak vezmeme do úvahy hrubú pridanú hodnotu, zatiaľ čo niektoré regióny, najmä regióny dvoch hlavných miest, majú silný terciárny a kvartérny sektor (t. j. finančné, poisťovacie, vedecké, technické, administratívne a podporné služby) a sú úspešné v reštrukturalizácii hospodárstva, existujú aj regióny so silnou priemyselnou základňou (Trnavský a Nitriansky kraj, Rábsko-mošonsko-šopronská župa, Komárňansko-ostrihomská župa, Hevešská župa, Boršodsko-abovsko-zemplínska župa) a regióny, ktoré čelia výzve ekonomického posunu (napr. Sabolčsko-satmársko-berežská župa, Banskobystrický kraj). Pomalá ekonomická reštrukturalizácia sa môže prejaviť vzhľadom na deindustrializáciu a rast v terciárnom sektore, najmä v trhovovo orientovaných obchodných službách.

Pôvodná podnikateľská generácia starne a nástupníctvo firiem nie je zabezpečené. Okrem toho, podnikateľská aktivita nižšia ako priemer EÚ a na východnej a západnej strane analyzovaného územia možno pozorovať značné rozdiely. Je tu nízky záujem stať sa podnikateľom, slabý potenciál rastu, nedostatok kapitálu a nedostatočné finančné prostriedky, slabé manažérske a obchodné zručnosti, nízka miera inovácie a efektivity. Z tohto dôvodu je pre malé a stredné podniky na rozvoj kapacít pre cezhraničnú spoluprácu a rozvoj podnikania potrebné pristúpiť k odborným školeniam vrátane e-learningových aktivít, zdieľanie informácií a znalostí, budovanie exportu, predaja a dôvery.

Z pohľadu podnikateľského sektora, jedným z hlavných problémov, ktorý bráni cezhraničnej spolupráci, je nedostatok kvalitných obchodných informácií, ktoré by podporili vytváranie sietí, obchodné vzťahy vrátane investícií, obchodu, marketingu a výroby. V programovej oblasti nie sú takmer žiadne informácie, nehovoriac o presných zdrojoch údajov, o maďarských a slovenských spoločnostiach, najmä malých a stredných podnikoch.

Celková hodnota zahraničného obchodu medzi oboma krajinami vzrástla od roku 2007 do roku 2017 o 65,2 %. Z pohľadu Maďarska je Slovensko na 5. mieste v rebríčku najväčších exportných trhov a na 4. mieste medzi najväčšími importérmi do Maďarska. Z pohľadu Slovenska je Maďarsko 5. najvýznamnejším odberateľom a 8. najvýznamnejším dodávateľom na trhu zahraničného obchodu. Jedným z hlavných cieľov by malo byť premeniť úspešných domácich dodávateľov na vývozcov, keďže hranica má silnú separačnú úlohu z hľadiska cezhraničných dodávateľských reťazcov.

Hospodárska infraštruktúra

Pohraničný región severne a východne od Budapešti trpí oveľa slabším prepojením s oblasťami hospodárskeho jadra, zlou dostupnosťou u vonkajších periférií a nedostatkom dobre rozvinutej infraštruktúry hraničných priechodov. Vo všeobecnosti platí, že zatiaľ čo integrácia do širšej európskej siete smerom k západnej Európe je vynikajúca, doprava medzi severom a juhom trpí nedostatočnými prepojeniami siete. Najmä v centrálnej časti regiónu chýba silné infraštruktúrne prepojenie najmä z hľadiska cestnej dopravy, napríklad zo Šiah do Tornyosnémeti. Napriek niektorým rýchlostným komunikáciám (napr. R2 alebo hlavná cesta 21) vybudovaných blízko hranice pozdĺž tohto konkrétneho úseku, žiadna z nich nevytvára súvislé fungujúce prepojenie oboch štátov. Aj medzinárodná železničná doprava od Szob-Chľaba po Hidasnémeti-Čaña je veľmi obmedzená. Vyššie uvedené stále existujúce miesta so zřízenou priepustnosťou a chýbajúce severojužné dopravné prepojenia bránia priepustnosti hraníc a dostupnosti pohraničných regiónov vrátane osobnej aj nákladnej dopravy.

Z vyššie uvedených dôvodov je potrebný koordinovaný a komplexný rozvoj hospodárskej infraštruktúry na podporu synergií prostredníctvom cezhraničných ekonomických väzieb (zóny a osi zahŕňajú najzápadnejšiu časť pohraničného regiónu vymedzenú Bratislavou, Győrom, Komáromom, Nitrou a Trnavou; cezhraničná logistická oblasť Ister-Granum okolo Ostrihomu a Štúrova; Hatvan a Lučenec pozdĺž M21 a slovenskej cesty 71; koridor Via Carpatia pozdĺž M30 a R4 medzi Miškolcom a Košicami; prekladiská Čierna nad Tisou a Záhony), ktorý možno dosiahnuť prepojením napríklad priemyselných parkov a logistických zón. Najmä východné pohraničné oblasti zaostávajú v cezhraničnej hospodárskej integrácii. Tie by si vo všeobecnosti

vyžadovali rozsiahle rozvojové programy s prvkami špecifickej infraštruktúry (odstránenie úzkych miest a vytvorenie nových prepojení týkajúcich sa hraničných priechodov, ciest, železníc, obchodnej infraštruktúry atď.), aby sa dosiahla vyššia úroveň prepojenia.

Inovačné zručnosti

Pri zohľadnení výdavkov na výskum a vývoj ako podielu regionálneho HDP pretrvávajú veľké územné rozdiely, pričom Budapešť a Bratislavský kraj sú jediné, ktorých údaje sú nad celoštátnym priemerom Maďarska aj Slovenska. Z hľadiska výdavkov vyčnievajú regióny hlavných miest, pričom väčšina krajov má výrazne nižšie hodnoty. Čo sa týka zmeny vo výskume a vývoji medzi rokmi 2010 a 2016, Budapešť a Bratislavský kraj s už aj tak dobrými výsledkami prekonal zvyšok pohraničného regiónu, čo viedlo k zvýšeniu regionálnych nerovností vo výrobe technológií a znalostnom priemysle. To môže mať za následok, že koncentrácia vedomostí do niekoľkých centier môže brániť úspešnému prenosu vedomostí.

Väčšie spoločnosti na oboch stranách začali zavádzať riešenia priemyslu 4.0, to si však vzhľadom na znalostnú a kapitálovú náročnosť vyžaduje silnejšiu integráciu a spoluprácu súkromných a verejných inštitúcií. Spoločnou výzvou je vývoj, zavádzanie a riadenie inovatívnych technológií, digitalizácia a integrácia hodnotových reťazcov. Slabý rastový potenciál v znalostnej a technologicky náročných sektoroch je spojený s potrebou prípravy na zmeny, ktoré sú spojené s priemyslom 4.0.

Napriek niektorým praktikám (napr. Územné akčné plány pre zamestnanosť (ďalej len „TAPE“) Via Carpatia a EZÚS Ister-Granum) stále neexistujú dostatočné opatrenia v rámci krátkych dodávateľských reťazcov. Hospodárska, ako aj environmentálna zraniteľnosť vyplývajúca z výziev globalizovaného hospodárstva a zo zmeny klímy si vyžaduje životaschopnejšie a kríze odolné riešenia založené na regionálnom územnom kapitáli.

Výsledkom výskumu, vývoja a inovácií by malo byť dosiahnutie čoraz väčších sociálnych a hospodárskych výhod, čím by sa zvýšila hospodárska konkurencieschopnosť a zlepšil blahobyt. V súčasnosti je možné preukázať nízku odolnosť priemyslu pohraničných regiónov voči vplyvom zmeny klímy. Pomalý prechod na obehové hospodárstvo možno pozorovať v niekoľkých oblastiach. Odpadové hospodárstvo je kľúčovou oblasťou nedostatočnej výkonnosti pohraničných ekonomík. V oboch krajinách podiely recyklovaného odpadu z obalov a komunálneho odpadu výrazne klesajú pod priemer EÚ.

Efektívnosť zdrojov je nedostatočná a výkon v oblasti ekologických inovácií je slabý. Slovensko sa umiestnilo len na 16. mieste, a Maďarsko na 18. mieste v tabuľke ekologických inovácií v rámci EÚ. Nevyužitý potenciál navyše oslabuje súdržnosť vo vzťahu k mnohým tematickým oblastiam spoločného záujmu, ako je agropriemysel (napr. agrotechnológie, biopotraviny), energetický priemysel (napr. energetická efektivita, obnoviteľné zdroje energie) a sociálne inovácie.

Pracovná sila

Na trhu práce je potrebné riešiť nedostatok zručnej a kvalifikovanej pracovnej sily. Rastový potenciál vo vývoji náročnom na ľudskú prácu sa využíva vo veľkej miere, preto je potrebné prejsť k rastu náročnejšiemu na technológie a znalosti.

Zásadný význam majú nekoordinovaný trh práce s ponukami vzdelávania, nesúlad kvalifikácií a potrieb pracovnej sily, voľné pracovné miesta. Je teda zjavný kvalitatívny aj kvantitatívny nedostatok pracovnej sily, čo si vyžaduje inovatívne riešenia. Rovnako aj na regionálnych trhoch práce za hranicami je nedostatok harmonizovanej ponuky a dopytu.

Určujúca časť cezhraničnej pracovnej migrácie pozdĺž slovensko-maďarskej hranice sa sústreďuje skôr na určité (mikro)regióny a bodové sídla. Na centrálnom spoločnom hraničnom úseku z Ostrihomu do Košíc je cezhraničná mobilita pracovnej sily relatívne slabá, a to aj napriek potenciálu výraznejšej hospodárskej integrácie a integrácie trhu práce. Cezhraničný rozvoj integrácie trhu práce brzdia zložité mäkké a tvrdé

prvky, vrátane vzdelávania a odbornej prípravy, informácií o trhu práce, podpory investícií, dopravnej infraštruktúry a služieb atď.

1.2.5. Sociálne výzvy

Demografické podmienky

Obe krajiny budú čeliť následkom starnutia alebo dokonca zmenšovania populácie. Starnutie populácie sa zdá byť nezvratné počas celého prognózovaného obdobia a obzvlášť intenzívne bude v období rokov 2020 až 2040.

Index starnutia, teda pomer počtu starších osôb vo všeobecne ekonomicky neaktívnom veku (vo veku 65 a viac rokov) k počtu mladých ľudí (od 0 do 14 rokov), je pod hodnotou 1 iba v Sabolčsko-satmársko-berežskej župe, Bratislavskom a Košickom kraji. Rozsiahle pohraničné oblasti starnúceho obyvateľstva nájdeme v Nitrianskom kraji, Novohradskej župe, Hevešskej župe, Banskobystrickom kraji a Boršodsko-abovsko-zemplínskej župe (napr. pozdĺž rieky Ipel'). Najdlhšie takmer súvislé pásmo starnúceho obyvateľstva sa cez hranicu tiahne od Veľkého Medera po Šalgotárján.

Demografiu programovej oblasti silne charakterizujú žiadne alebo len málo efektívne riešenia na zadržiavanie obyvateľstva v rozsiahlych pohraničných oblastiach: migrácia obyvateľstva v mladom a aktívnom veku do zahraničia a do západných regiónov a regiónov hlavných miest, čo spôsobuje vyludňovanie a vysoký podiel závislého obyvateľstva vrátane výrazne starnúceho obyvateľstva susediacich slovenských a maďarských komunít.

Indikátory zručností (vzdelanie)

Ukazovatele zručností sa javia ako veľmi relevantné faktory pre budúci rozvoj daného regiónu, keďže vyššia vzdelanostná úroveň obyvateľstva zabezpečuje hospodársku aktivitu, ktorá dokáže vytvárať produkty s pridanou hodnotou a tým generovať vyššie zisky. Aj keď to v minulosti bolo atraktívne pre priame zahraničné investície, v súčasnosti sa nízka vzdelanostná úroveň môže javiť ako prekážka vytvárania znalostne náročných pracovných miest s vysokou pridanou hodnotou v regióne.

V súvislosti s regionálnymi rozdielmi v dosiahnutom vzdelaní treba opísať stále silný predel medzi východom a západom: bez ohľadu na štátnu hranicu je na západe oveľa menší podiel občanov so základným alebo žiadnym vzdelaním, zatiaľ čo tých, ktorí majú vysokoškolské vzdelanie, je viac než vo východných župách a krajoch.

Podmienky nezamestnanosti

Miera dlhodobej nezamestnanosti a znevýhodnené okresy vykazujú silnú vzájomnú koreláciu, čo znamená, že pre veľké časti pohraničnej oblasti sociálna súdržnosť výrazne závisí od podmienok na trhu práce. Slabá inkluzívnosť regionálnych trhov práce a prístup ku kvalitnému zamestnaniu sa odráža v pretrvávajúcej dlhodobej nezamestnanosti, najmä východne od línie Budapešť–Nitra.

Najmä v rámci východnej časti programovej oblasti existujú veľké rozdiely; v dôsledku nesúladu zručností dlhodobo nezamestnaní nemajú potrebné znalosti a zručnosti na obsadenie inzerovaných pracovných miest. Vysoká miera nezamestnanosti často pretrváva u ľudí s nízkym dosiahnutým vzdelaním.

Podmienky chudoby

Najviac znevýhodnené okresy sa nachádzajú pozdĺž štátnej hranice v oboch krajinách s vysokým podielom obyvateľstva ohrozeného chudobou alebo sociálnym vylúčením. Obraz sa ďalej komplikuje predelom medzi východom a západom. Najmä na východnej strane je prítomná skupina sociálnych problémov v súvislosti s nepriaznivým stavom ohľadom zdravia a bývania, neuspokojivým blahobytom detí, nedostatkom verejných služieb a prítomnosťou diskriminácie. Ukazovatele chudoby sú do značnej miery tvorené viacerými faktormi, akými sú napríklad obmedzené množstvo priamych zahraničných investícií, nízka úroveň vzdelania, emigrácia mladých a kvalifikovaných, a hlboko zakorenený stav sociálnej a ekonomickej chudoby rómskeho

etnika. Problémy rozsiahlych regiónov v ťažkostiach ďalej vytvára nevhodne rozvinutá infraštruktúra vrátane dopravnej siete, slabšie podnikateľské prostredie a nižšia vzdelanostná úroveň niektorých vrstiev obyvateľstva, čo sa prejavuje ako vysoký dopyt v prípade investícií.

Zdravotné podmienky

Je nevyhnutné zlepšiť zdravotné podmienky v pohraničnom regióne s prihliadnutím na zhoršujúce sa systémy zdravotnej starostlivosti v súvislosti s personálom a územným pokrytím v jednotlivých pohraničných regiónoch.

Existuje niekoľko oblastí, v rámci ktorých je zdravotnícke zariadenie na druhej strane štátnej hranice dostupné rýchlejšie ako domáce zdravotnícke zariadenie (napr. vo vzťahu k Győru alebo Košiciam). Najlepším príkladom už fungujúcich tokov pacientov je nemocnica Kolosa Vaszaryho v Ostrihome, významná zdravotnícka inštitúcia s cezhraničnou zónou služieb pre cca. 100 000 klientov. Táto nemocnica poskytuje slovenským pacientom v priemere 200 – 250 ošetrovaní ročne. Napriek niektorým pozitívnym príkladom a zmenám v poskytovaní zdravotnej starostlivosti a mobility pacientov je stále možné odhaliť nevyužitý potenciál nemocníc a ambulantnej starostlivosti.

Niektoré cezhraničné zdravotnícke projekty sa už realizovali vďaka doterajším programom spolupráce; tie však nevedli k dlhodobej strategickej spolupráci a najmä nevedli k integrovaným cezhraničným systémom zdravotnej starostlivosti. Funkčné znaky pohraničného regiónu (napr. cezhraničné procesy suburbanizácie, rozdielne pokrytie zdravotníckymi službami) si zároveň čoraz viac vyžadujú prehĺbovanie koordinácie zdravotníckych služieb z dlhodobého hľadiska.

Medziľudské prepojenia

Existujúca bilaterálna spolupráca na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky 120/2005. (VI. 28.) podporuje oblasti kultúry, vzdelávania, vedy, športu a mládeže medzi Maďarskom a Slovenskom, čo môže výrazne zlepšiť porozumenie a priateľstvo medzi oboma krajinami, vrátane ľudí žijúcich v pohraničí.

Mnohé medzikultúrne prepojenia medzi týmito dvoma krajinami sú nielen na štátnej, ale aj na miestnej úrovni, čo napríklad znamená, že partnerstvá miest sú v programovej oblasti obzvlášť časté. Najviac dohôd o partnerských mestách a spolupráci sa nachádza v blízkosti hraníc, ako je to najmä v prípade stredných a východných oblastí maďarského a slovenského pohraničia.

Kultúrne a občianske organizácie majú veľký význam vzhľadom na ich úlohu prepájať tieto dve kultúry. Túto ich úlohu je možné využiť na spoločný prospech. Maďarské kultúrne a občianske organizácie na Slovensku sa nachádzajú prevažne v prihraničnej oblasti, kým počet slovenských organizácií v Maďarsku je oveľa nižší a nie sú do takej miery koncentrované pozdĺž štátnej hranice.

Dá sa povedať, že na slovenskej strane hovorí po maďarsky oveľa viac ľudí ako na maďarskej strane po slovensky. Podľa sčítania obyvateľstva uskutočneného v roku 2011 tvorili ľudia hovoriaci maďarským jazykom približne 10 % z celkového počtu obyvateľov Slovenskej republiky, zatiaľ čo ľudia hovoriaci slovenským jazykom tvoria približne 0,1 % z celkového počtu obyvateľov Maďarska. Oba pomery by sa mali zlepšiť s výrazným posunom smerom k vyváženej vzájomnej znalosti jazyka, aspoň na základnej úrovni.

Podľa komplexného dotazníkového prieskumu, z hľadiska dopravy cez most Márie Valérie medzi Štúrovom a Ostrihomom boli najčastejšími motívmi prechodu cez hranice tieto motívy: nákupy, zamestnanie a rekreácia. Okrem uvedených možno spomenúť aj iné dôvody, od návštev rodiny a priateľov cez turistické účely až po migráciu študentov. Z dôvodu nedostatku údajov je však o dôvodoch prekračovania hraníc v rámci interakcií medzi ľuďmi známych len málo informácií.

Cezhraničná spolupráca

Pohraničný región prechádza v posledných desaťročiach dynamickým procesom premeny smerujúcej k jeho otváraniu sa. V dôsledku tohto trendu sa výrazne zlepšili sociálne a ekonomické vzťahy najmä v

západnom úseku hranice. Súbežne so zintenzívnením cezhraničných interakcií sa však objavilo aj niekoľko právnych a administratívnych prekážok. Tieto prekážky, vyplývajúce z odlišností právnych systémov a systémov verejnej správy, sa dotýkajú najmä oblastí vzdelávania (uznávanie diplomov, nerovnaké systémy odborného vzdelávania), zdravotnej starostlivosti (obmedzený pohyb sanitiek cez hranice, imobilita pacientov), krátkych dodávateľských reťazcov (rôzne normy pre miestne produkty, daňové problémy výrobcov) a dopravy (komplexné normy pre verejnú dopravu), ale odlišným právnym pozadím sú tiež ovplyvnené zamestnanosť, zvládanie katastrof a otázky verejného obstarávania. Všetky tieto faktory výrazne sťažujú každodenné ekonomické a sociálne interakcie medzi obyvateľstvom žijúcim v pohraničných oblastiach.

Na štátnej úrovni poskytuje rámec spolupráce pre územných a sektorových aktérov od roku 2004 Spoločný maďarsko-slovenský medzivládny výbor. Jeho činnosť pokrývala viaceré strategické sektory, ako je infraštruktúra, obchod s energiami, v súlade s politikou EÚ a regionálnou politikou Vyšegrádskej štvorky (ďalej len „V4“).

Na nižších úrovniach má územná spolupráca v pohraničnom regióne dlhú históriu. Od zmeny režimu vznikli stovky maďarsko-slovenských dohôd o partnerských mestách, ktoré sa neskôr stali základom euroregiónov a EZÚS. Po roku 2000 sa euroregióny stali najobľúbenejšou formou spolupráce, čo zmenilo až spustenie nástroja EZÚS. Slovensko-maďarská hranica je najfrekventovanejšou hranicou EÚ zo strany EZÚS, pričom od roku 2008 tu vzniklo 15 zoskupení. Ku koncu roku 2020 boli 3 z nich vo fáze likvidácie, ďalšie 2 sa zdali ako menej aktívne, a 10 fungovalo na veľmi odlišných úrovniach.

Činnosť EZÚS Ister-Granum, Pons Danubii, Arrabona, Pontibus, RDV a Via Carpatia je príkladná, čím významne prispievajú k rozvoju svojho regiónu. Posledné dve menované zoskupenia majú dokonca na starosti riadenie fondov malých projektov v rámci programu Interreg V-A SK-HU, ktorého cieľom je posilniť cezhraničnú sociálnu súdržnosť. Programová oblasť fondov malých projektov bola rozdelená na dve časti, východnú a západnú stranu, pričom prvú spravuje EZÚS RDV a druhú spravuje EZÚS Via Carpatia.

Kultúra

Slovensko-maďarské pohraničie je veľmi bohaté na prvky hmotného a nehmotného dedičstva, z ktorých mnohé sa nachádzajú práve pozdĺž spoločnej slovensko-maďarskej hranice. V pohraničnej oblasti sa nachádza veľké množstvo historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné vybudované kultúrne atrakcie. Kultúrne dedičstvo ako hrady, múzeá či sakrálne pamiatky sú najpočetnejšími atrakciami na oboch stranách hranice. Hrady, zámky a kaštiele predstavujú spoločné dedičstvo, ale sú aj symbolom kultu a úcty k niektorým historickým osobnostiam. Pre pohraničie sú charakteristické kultúrne pamiatky tisícročného spolužitia Slovákov a Maďarov.

Pohraničné regióny nepotrebujú len spoločnú propagáciu dedičstva, ale potrebujú aj rozvoj súvisiacej infraštruktúry. Celková správa dedičstva a jeho využívanie vo forme kreatívneho priemyslu (zber, výskum, uchovávanie, digitalizácia, prezentácia, spracovanie, marketing, organizácia ekologických a kultúrnych podujatí) je stále v ranom štádiu. Kultúrna rozmanitosť poskytuje priaznivé podmienky, ale správa dedičstva na spoločnej inštitucionálnej úrovni a s ohľadom dlhodobú spoluprácu nie je rozšírená.

Kultúrne a/alebo prírodné hodnoty pohraničného regiónu boli využívané na rozvoj tematických turistických trás. Výzvy vyplývajú z ich údržby, správy, ako aj ich integrácie do podporných produktov a služieb.

Cestovný ruch

V oblasti počtu prenocovaní existuje potenciál na ďalšie posilnenie súdržnosti pohraničného regiónu. Rozsiahle oblasti s vysokým počtom prichádzajúcich turistov sa nachádzajú buď pozdĺž štátnych hraníc, alebo by mohli byť lepšie prepojené, ako napr. Bratislava, mikroregióny Győr, Sopron, Budapešť, ohyb Dunaja, Nízke Tatry, Banská Štiavnica, Jäger a okolie, či vinohradnícka oblasť Tokaj. Tieto oblasti predstavujú dobrý základ pre rozvoj cestovného ruchu, čo by ďalej zlepšilo zhodnotenie geografickej blízkosti, prepojenosť turistických atrakcií a existenciu turistickej infraštruktúry, ako napríklad ubytovacie zariadenia.

Cezhraničný cestovný ruch je kľúčovým fenoménom pohraničnej oblasti, avšak jeho rozsah a veľkosť sa pozdĺž štátnej hranice líšia. Medzi týmito lokalitami sú aj také, do ktorých prichádzajú návštevníci zo susednej krajiny, ktorí nielenže vedú rebríček všetkých prichádzajúcich zo zahraničia, ale v určité dni prevyšujú aj počet vnútroštátnych turistov (napr. zámok Füzér alebo zámok Bořsa). Cezhraničný tok turistov podčiarkuje potenciál vo vytváraní spoločných dvojazyčných produktov, služieb, informácií a marketingových nástrojov cestovného ruchu s cieľom lepšie podporiť cezhraničný cestovný ruch.

Ponuka ubytovacích služieb vykazuje na úrovni LAU1 teritoriálne nevyvážený charakter. Nachádzajú sa tu konkrétne pohraničné turistické regióny s veľkou rozmanitosťou zariadení, ako aj oblasti s nedostatočnou kapacitou (napr. Gömör-Tornai-karszt/Slovenský kras). V oboch krajinách by sa malo do budúcnosti zlepšiť využitie ubytovacích kapacít.

Programová oblasť je bohatá na technické a priemyselné dedičstvo, vo viacerých prípadoch s vysokým potenciálom pre cestovný ruch. Niektoré pamiatky sú však v zlom stave pre takéto využitie. Vo všeobecnosti však možno povedať, že kultúrny cestovný ruch as ním súvisiace tematické trasy majú rôzny, ale vysoký potenciál v pohraničnom regióne vrátane mestských aj vidieckych oblastí.

Neúplné prepojenie severojužných cyklistických a turistických chodníkov a trás pre jazdu na koni bráni integrácii produktov a služieb.

Za významné vo vzťahu k cezhraničnému potenciálu cestovného ruchu možno považovať viaceré odvetvia cestovného ruchu, ako napr. gastroturizmus. Pohraničie je bohaté na zdroje vhodné pre aktívny a/alebo pomalý zelený cestovný ruch. Má priaznivé podmienky pre termálny, zdravotný a wellness cestovný ruch. Kongresový cestovný ruch (MICE) je vznikajúci podsektor cestovného ruchu s osobitným významom v oboch regiónoch hlavných miest.

Vo všeobecnosti má sektor cestovného ruchu vo vidieckych, často okrajových regiónoch, oveľa slabšie výsledky, a to aj napriek ich rôznorodým prírodným a kultúrnym bohatstvám.

Čo sa týka spoločnej správy destinácií a rozvoja turistických regiónov, na hranici možno identifikovať viacero prepojitelných a vzájomne závislých území, z ktorých, okrem iných značne vymedzených území, vynikajú kooperačné oblasti západnej časti Podunajska a Szigetköz; Novohrad/Nógrád; Hont a ohyb Dunaja; Gemer a Aggtelekský kras a Slovenský kras, Tokaj-Hegyalja-Zemplén, Dolný Zemplén.

1.2.6. Poučenia z minulých skúseností

Hlavné zistenia prvej fázy hodnotenia

V prvej fáze hodnotenia predchádzajúceho programu spolupráce (2014 – 2020) bol navrhnutý súbor odporúčaní, z ktorých väčšina je platná aj pre súčasný program spolupráce (2021 – 2027).

1) Strategické rámce programu

- jasnejšie a jednoznačné pravidlá a včas poskytnutá regulácia zo strany EÚ
- posilňovanie územného významu
- rozlišovanie medzi západom a východom
- vyššia flexibilita pri úprave programov spolupráce

2) Štruktúra a kapacity programu

- čo najrýchlejšie nahradenie chýbajúcich kapacít;
- ponechanie zapojenia EZÚS do riadenia fondu malých projektov.

3) Komunikácia

- zvýšenie celkovej efektivity komunikácie;
- zlepšenie komunikačných kapacít prijímateľov;
- zjednodušenie komunikácie projektov a jej prispôsobenie účelu;
- propagácia príkladov dobrej praxe za účelom zlepšenia znalostí a pochopenia cezhraničných aspektov projektov.

4) Výber projektu

- obmedzenie tématického rozsahu výziev;
- posilnenie cezhraničného charakteru projektov;
- používanie dvojkoľových výberových konaní aj v iných výzvach ako napríklad vo výzve PO3;
- prepracovanie a zlepšenie výziev pre malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“);
- aplikácia modelu TAPE aj na ďalšie priority v nasledujúcom programe;
- ponechanie fondu malých projektov;
- podpora horizontálnej integrácie projektov;
- aplikovanie trojúrovňového modelu hodnotenia kvality na celý program;
- aktívnejšie zapojenie monitorovacích výborov do výberu návrhov.

5) Realizácia projektu

- odstránenie rozdielov medzi dvoma (vnútroštátnymi) systémami financovania;
- zvýšenie udržateľnosti cezhraničných partnerstiev a výsledkov projektov.

6) Výkon na úrovni programu

- doladenie IMIS a a zaškolenie prijímateľov do jeho používania;
- úprava systému IMIS s cieľom umožnenia jeho používateľom importovať a exportovať údaje kompilovanejším a štruktúrovanejším spôsobom;
- odstránenie alebo obmedzenie príčin oneskorení;
- harmonizovanie postupov FLC s cieľom zabezpečenia rovnakého zaobchádzania;
- zapojenie prijímateľov do prípravy výziev;
- zváženie zavedenia neustále otvorených výziev.

Hlavné zistenia konzultácie so zainteresovanými stranami

S cieľom odhalenia skúseností a poznatkov miestnych zainteresovaných strán o cezhraničných programoch sa v rámci procesu plánovania uskutočnili konzultácie so zainteresovanými stranami. Primárnym cieľom týchto konzultácií bolo získať informácie o názore zainteresovaných strán na plnenie cieľov predchádzajúceho programu; očakávania zainteresovaných strán od nového programu; existujúce zámery potenciálnych projektov a ich názor na nástroje a riešenia, ktoré by sa mohli v rámci nového programu použiť.

Jednou z hlavných súčastí konzultácie bol online prieskum, ktorý vyplňali zainteresované strany (okrem iného predchádzajúci žiadatelia, obce v okruhu 30 km od hranice, súvisiace inštitúcie ako univerzity, nemocnice, EZÚS atď.). V rámci uvedeného prieskumu boli respondenti, okrem iného, požiadaní, aby identifikovali tie ťažkosti, ktoré vnímajú ako prekážky z hľadiska účasti na cezhraničnom programe. K vyššie uvedenému väčšina respondentov odpovedala, že ako najväčšiu prekážku vnímajú to, nemajú dostatočné finančné zázemie na to, aby sa mohli uchádzať o cezhraničné výzvy, keďže im chýbal požadovaný vlastný príspevok. Ďalšie tri najčastejšie zdieľané prekážky sa týkali reprezentatívnosti: nedostatok informácií, málo relevantných tematických výziev a nedostatok ľudských kapacít organizácie. Kým spomínaný posledný faktor je náročnejší na riešenie na programovej úrovni, ostatné tri faktory by bolo možné riešiť už v novom programe, a to tak, aby boli výzvy prístupnejšie pre širší okruh aktérov.

Mnoho respondentov taktiež uviedlo, že finančný rámec predchádzajúcich cezhraničných programov dostal slovenských aktérov do veľmi ťažkej pozície. Systém dodatočného financovania v minulom programovom období znamenal, že partneri projektu museli predfinancovať vynaložené náklady na projekt, ktoré sa prepĺnili až po 10 – 12 mesiacoch, čo je záťaž, ktorú menšie organizácie nezvládnu.

Veľké množstvo ďalších pripomienok sa týkalo zložitosti administratívnych postupov. Niektorí sa domnievali, že príliš podrobné a pevne stanovené popisy projektov požadované už na začiatku obdobia podávania žiadostí boli až príliš obmedzujúce, najmä preto, že ich neskoršie úpravy neboli povolené alebo boli veľmi problematické. Okrem toho, administratívna záťaž bola neúmerná najmä v súvislosti s fondom malých projektov, čo demotivovalo miestnych aktérov od podávania žiadostí.

Respondenti v rámci dotazníka mali identifikovať tie typy podpory, ktoré by im umožnili úspešne predložiť nápady na projekty v nasledujúcom programovom období:

- Prvým je, že miestne zainteresované strany sa môžu úspešne uchádzať len vtedy, ak profil výziev jednoznačne rezonuje s ich potrebami a schopnosťami, najmä z finančného hľadiska.
- Druhým výsledkom bolo, že podpora sa očakáva na administratívnej/komunikačnej úrovni. Mnohí respondenti mali pocit, že im chýbajú potrebné informácie, a preto potrebujú odborné authority, ktoré im pomôžu počas celého procesu prípravy, podávania žiadostí a realizácie včasnými, nápomocnými a individualizovanými odpoveďami.
- Treťou lekciou bolo, že veľa respondentov malo pocit, že by sa im mala poskytnúť podpora pri budovaní kapacít. Viacerí respondenti priznali, že im chýba profesionálny tím projektového manažmentu alebo že ich zamestnancom chýbajú potrebné jazykové znalosti. Tieto nedostatky sťažujú alebo znemožňujú úspešné uchádzanie sa o výzvy, a preto je potrebné ich riešiť.
- Štvrtý odkaz, ktorý výrazne vyplynul z komentárov, bol, že zainteresované strany potrebujú podporu pri vytváraní pracovných partnerstiev. Mali pocit, že nájsť správneho partnera z geografického, tematického, profesionálneho a finančného hľadiska je veľmi problematické, a preto im bolo potrebné poskytnúť databázy a podujatia na vyhľadávanie partnerov. Okrem toho by im pomohlo, keby sa partnerstvá mohli flexibilnejšie upravovať, ak by sa ukázali ako nefunkčné.

1.2.7. Synergie s makroregionálnymi stratégiami

Stratégia EÚ pre podunajskú oblasť (ďalej len „EUSDR“) je jednou zo štyroch makroregionálnych stratégií zameraných na cieľ európskej územnej spolupráce, ktoré prijala Európska komisia a schválila Európska rada. Poskytuje integrovaný rámec na posilnenie spolupráce medzi národmi 14 krajín vrátane členských štátov (napr. Maďarska a Slovenska) a krajín mimo EÚ, čo spolu pokrýva 112 miliónov ľudí.

Analýza synergie prepojenia programu Interreg cezhraničná spolupráca s EUSDR je založená na dokumente s názvom „Začlenenie EUSDR do fondov EÚ. Komplexný nástroj.“ Tento nástroj bol vyvinutý s cieľom plne začleniť EUSDR do fondov EÚ. Tabuľka nižšie používa

- užší zoznam akcií EUSDR pre programy financované z EŠIF, ktoré vybrali koordinátori prioritných oblastí (agregované do PA v riadkoch), a
- vybrané SO a navrhované opatrenia príslušného programu Interreg 2021 – 2027 v Maďarsku a Slovenskej republike (agregované do SO v stĺpcoch)

Pre každé vybrané SO programu cezhraničnej spolupráce je možné zistiť aspoň jedno prepojenie s činnosťami EUSDR zaradenými do užšieho výberu. S výnimkou dvoch prípadov (a to konkrétne: PA 1a Mobilita vodných ciest; PA 11 Bezpečnosť) majú všetky PA EUSDR synergiu aj s SO programu IPA cezhraničná spolupráca. Vo vzťahu k „PA 1b Mobilita železnice-cesty-vzduch“, „PA 7 Vedomostná spoločnosť“ a „PA 8 Konkurencieschopnosť podnikov“ však možno pozorovať len nepriame vzťahy.

V prípade vyššie uvedených tematických synergií môže program uľahčiť splnenie cieľov podunajskej stratégie prostredníctvom použitia jedného alebo viacerých z týchto nástrojov:

- špecifické výberové kritériá v prospech MRS;
- cielené výzvy na predloženie návrhov;
- zahrnutie nadnárodnej zložky;
- spoločná alebo synchronizovaná výzva na predloženie návrhov;
- doplnkové projekty;
- označovanie projektov.

1.2.8. Synergie s inými programami a nástrojmi financovania

Hlavným cieľom tejto podkapitoly je identifikovať pridanú hodnotu tohto programu spolupráce v porovnaní s inými zdrojmi financovania; zdôrazniť doplnkové a synergické vzťahy; poukázať na potrebné koordináčne úlohy medzi rôznymi nástrojmi financovania na úrovni EÚ, a to tak na medziregionálnej, ako aj na vnútroštátnej úrovni.

Na úrovni EÚ

S ohľadom na PO2-SOVI je cieľ podporovaný najmä programom LIFE a programom Horizont 2020. Prvý zo spomínaných programov podporuje prechod na obehové hospodárstvo a pomáha v aktivitách zameraných na energetickú efektívnosť a malé obnoviteľné zdroje. Druhý zo spomínaných programov je v súlade s SO, ktorý sa týka obehových odvetví (nízkouhlíkový a čistý priemysel) a obehových systémov v poľnohospodárstve, potravinových systémov, so zreteľom na energetické systémy a budovy v energetickom prechode. Spoločná poľnohospodárska politika EÚ (ďalej len „SPP“) môže prispieť k výrobe, spracovaniu a marketingu miestnych/regionálnych produktov prostredníctvom podpory poľnohospodárskych podnikateľov. Nástroj na prepájanie Európy môže byť taktiež pridaný aj vďaka podpore zvýšeného prieniku obnoviteľnej energie do energetických systémov. Okrem toho má program Digitálna Európa (ďalej len „DIGITAL“) v úmysle (v súlade s obsahom vybraného SO) zvýšiť dostupnosť a rozšíriť používanie superpočítačov v oblastiach životného prostredia a priemyslu. Využitie superpočítačov môže urýchliť zvýšenie obnoviteľných zdrojov energie, energetickej účinnosti a tiež rozvoj obehového hospodárstva. Program Erasmus+ je v súlade s SO v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy zameraný na podporu prispievania k testovaniu a modelovaniu komplexných systémov pre koordinovanú výrobu a spotrebu energie z obnoviteľných zdrojov.

Ak vezmeme do úvahy PO2-SOVII, cieľ má silné synergické prepojenie s programami Horizont aj LIFE. Program Horizont podporuje spoločnosti odolné voči katastrofám, sledovanie životného prostredia a ďalej činnosti súvisiace s biodiverzitou a prírodnými zdrojmi. Program LIFE by mohol podporovať SO prostredníctvom ochrany a zlepšovania kvality ovzdušia a vody a v rámci podprogramu s názvom „Príroda a biodiverzita“ v širšom zmysle. Okrem toho, mechanizmus civilnej ochrany EÚ (ďalej len „rescEU“) v spojení s SO zohľadňuje aktivity v oblasti protipovodňovej ochrany a iniciatív zvládania katastrof. Podporuje taktiež zásahové kapacity záchranných zložiek a opatrenia potrebné na včasný a účinný zásah.

Vzhľadom na PO4-SOI možno ako súvisiaci program uviesť program Erasmus+. Na úrovni EÚ v súlade s programom cezhraničnej spolupráce podporuje mobilitu odborníkov a predovšetkým spoluprácu medzi organizáciami a inštitúciami v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj mládeže.

Pokiaľ ide o PO4-SOII, program Erasmus+ by mohol podporiť SO z hľadiska mobility študentov, mladých ľudí a zamestnancov v sektore vzdelávania spolu s vývojom politiky. Na tomto mieste stojí za zmienku aj program Digitálna Európa, pretože súvisí s programom cezhraničnej spolupráce prostredníctvom aktivít týkajúcich sa pokročilých digitálnych zručností a pokročilých digitálnych technológií vo vzdelávaní.

Pokiaľ ide o PO4-SOIV, program Horizont Európa podporuje realizáciu SO prostredníctvom špeciálneho balíka v rámci „Klastra zdravie“, ktorý pokrýva viaceré súvisiace oblasti intervencie (napríklad infekčné choroby, nástroje, technológie a digitálne riešenia pre zdravotníctvo a starostlivosť). Program Digitálna Európa má synergie s SO prostredníctvom zabezpečenia digitálnych technológií v celom sektore zdravotníctva. Nový program EU4Health sa okrem iného zameriava aj na riešenie cezhraničných zdravotných hrozieb.

S ohľadom na PO4-SOV, SPP môže prispieť k určitému rozvoju súvisiacemu s cestovným ruchom, a to najmä vo vidieckych a odľahlých oblastiach. Európska komisia podporuje výzvy na predkladanie návrhov na podporu rozvoja kultúrnych trás, ktoré majú nadnárodný alebo európsky rozmer a sú založené na kultúrnom dedičstve. Iniciatíva Európske destinácie excelentnosti (ďalej len „EDEN“) podporuje aktivity SO prostredníctvom propagácie trvalo udržateľného cestovného ruchu v destináciách a nadväzovania spolupráce a partnerstiev v daných destináciách. Nástroj na prepájanie Európy (ďalej len „CEF“) má synergické vzťahy s programom cezhraničnej spolupráce vo vzťahu k riešeniu cezhraničných a chýbajúcich prepojení.

Vo vzťahu k riešeniu právnych a iných prekážok a k aktivitám „people-to-people“ sú navrhované špecifické ciele programu Interreg najvhodnejšími príležitosťami financovania.

Na medziregionálnej úrovni

Na medziregionálnej úrovni by sa v opatreniach prekrývajúcich sa alebo susedných programov INTERREG mohli vytvoriť synergie. V zmysle prvku cezhraničnej spolupráce by mohli byť relevantné programy spolupráce medzi týmito krajinami: Rakúsko a Maďarsko, Rumunsko a Maďarsko, Maďarsko-Slovensko-Rumunsko a Ukrajina, Slovensko a Poľsko, Slovensko a Rakúsko, Česká republika a Slovensko. Dunajský nadnárodný program bude podporovať iniciatívy spolupráce na vyššej územnej úrovni. Pomocou programov zložky medziregionálnej spolupráce by sa mohli vybudovať tematické synergie.

Na vnútroštátnej úrovni

V prvom rade je potrebné zdôrazniť, že hlavné operačné programy a národne financované projekty, okrem programov INTERREG, by mohli významne prispieť k cieľom vybraným v rámci programu CBC. Na národnej úrovni sa berú do úvahy „Správa o krajine Maďarsko 2019“ a „Správa o krajine Slovensko 2019“. V oboch krajinách je dôležité podporovať opatrenia v oblasti energetickej účinnosti a využívanie obnoviteľnej energie. V súvislosti so zlepšovaním energetickej účinnosti, spoločné body možno nájsť vo využívaní verejných a obytných budov, ako aj v odpadovom hospodárstve, najmä v predchádzaní vzniku odpadov, v jeho opätovnom použití a recyklácii. Maďarská správa podporuje prechod na obnoviteľné zdroje energie prostredníctvom spoločných iniciatív v rámci stratégie EÚ pre podunajskú oblasť, ako je geotermálna energia a biomasa. Slovenská správa podporuje riešenia pre inteligentné rozvodné siete a skladovanie elektriny. Oba

dokumenty vyjadrujú potrebu zlepšenia v oblasti inteligentnej špecializácie. Obe krajiny by mali podporovať trvalo udržateľné hospodárenie s vodou. Veľký význam sa pripisuje povodňam a suchám. Prístup k pitnej vode a ochrana vodných zdrojov sú zahrnuté v oboch správach. Správy navrhujú zamerať sa viac na marginalizovaných ľudí a na menej rozvinuté regióny, a to tak na Slovensku, ako aj v Maďarsku. Spoločné riešenia možno nájsť aj vo vzťahu k mládeži, dlhodobo nezamestnaným a neaktívnym ľuďom. Oba dokumenty vyzývajú na podporu lepšieho prístupu na trh práce. Obe správy venujú pozornosť kľúčovej úlohe vzdelávania; v oboch krajinách je dôležité zlepšenie kvality a relevantnosti vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce a rovnaký prístup k nim. Spoločným cieľom je integrácia mladých ľudí do vzdelávania, ako aj zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikácie. V oboch dokumentoch sa tiež spomínajú marginalizovaní občania a Rómovia. Starnúci ľudia, zdravotne alebo inak znevýhodnení a Rómovia sú dôležitými príjemcami navrhovaných opatrení. Podporu integrovaného rozvoja založeného aj na kultúre podporujú obe správy, zatiaľ čo regióny cestovného ruchu sú uvedené len v maďarskej správe. Maďarská správa vyjadruje potrebu podpory aktivít spolupráce aj cezhraničným spôsobom. Vyjadruje, že by sa mal zabezpečiť primeraný prístup k základným službám. Pre Slovensko dokument výslovne odporúča posilniť princíp partnerstva v rámci regiónu a medzi regiónmi a investovať do budovania kapacít.

V prípade Maďarska bola analýza synergií založená na dokumente *„Dohoda o partnerstve pre Maďarsko o európskych štrukturálnych a investičných fondoch“*. Dohoda o partnerstve (ďalej len „DP“) na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2027 stanovuje vývoj, na realizáciu ktorého sa použijú finančné prostriedky z kohéznych fondov prichádzajúce do Maďarska z viacročného finančného rámca (ďalej len „VFR“) Únie. DP je rámcovým dokumentom pre využívanie týchto finančných fondov v Maďarsku: Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond+, Kohézny fond, Fond spravodlivej transformácie a Európsky fond pre námorníctvo a rybné hospodárstvo.

K cieľom programu cezhraničnej spolupráce môžu prispieť aj štátne programy financované z maďarského štátneho rozpočtu (napr. program moderných miest, program maďarskej dediny, program Kisfaludy, program dobiehajúcich osád alebo národný program pre životné prostredie a nápravu, aby sme vymenovali aspoň niektoré).

V prípade Slovenska slúžil ako základ pre analýzu synergií návrh dohody o partnerstve. V tomto dokumente sa uvádzalo, že operácie financované z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, investície pre rast a zamestnanosť, Európsky sociálny fond plus, Kohézny fond a ciele JTF budú realizované prostredníctvom jedného programu, a to operačného programu Slovensko, na obdobie 2021 – 2027 (ďalej len „OPSK“). OPSK pokrýva všetkých päť cieľov politik EÚ na roky 2021 – 2027. Znamená aj to, že takmer všetky vybrané špecifické ciele programu spolupráce môže urýchliť alebo doplniť aj OPSK, avšak cezhraničný efekt môže zabezpečiť len program spolupráce.

Dokument bol vypracovaný v súlade so schválenými koncepcnými a plánovanými dokumentmi Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, v súlade so všeobecnými ustanoveniami zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov a v súlade s ustanoveniami § 39 vodného zákona, ktorým sa ustanovujú všeobecné podmienky nakladania so znečisťujúcimi látkami a následne vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 200/2018. K naplneniu cieľov Partnerskej dohody Slovenska prispievajú aj zdroje z rôznych štátnych nástrojov uplatňovaných na Slovensku. Existujúce vnútroštátne nástroje podpory však majú obmedzenú platnosť, nemožno potvrdiť, že sa budú využívať počas obdobia rokov 2021 – 2027.

Pre obe krajiny bude v období do roku 2026 významná úloha mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „RRF“). Národné plány obnovy a odolnosti vykazujú prevažne tematické synergie s vybranými špecifickými cieľmi programu spolupráce vzhľadom na ich vysoko národné a vnútorné zameranie.

1.2.9. Konzistentnosť s Border Orientation Paper

Border Orientation Paper (ďalej len „BOP“) stanovuje kľúčové charakteristiky cezhraničného regiónu medzi Slovenskom a Maďarskom, so zameraním na trvalo udržateľný cestovný ruch a kultúrne dedičstvo. Nabáda

tiež k posilneniu a zvýšeniu úrovne hospodárskej a sociálnej integrácie pohraničnej oblasti, čo prispeje k inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu s dôrazom na obehové hospodárstvo. BOP tiež načrtáva sociálne výzvy (školenie, zdravotná starostlivosť, digitalizácia) v prihraničnom regióne. Tieto výzvy boli riešené v programe Interreg prostredníctvom vybraných špecifických cieľov a opatrení.

1.2.10. Horizontálne princípy

Opatrenia v rámci programu budú v súlade s bodom č. 6 preambuly a článkom 9 nariadenia (EÚ) 2021/1060 (ďalej len „nariadenia o spoločných ustanoveniach“) a taktiež v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, budú rešpektovať horizontálne princípy základných práv, rovnosti medzi mužmi a ženami, rovnakých príležitostí, nediskriminácie a podpory trvalo udržateľného rozvoja počas prípravy, implementácie a následného obdobia udržateľnosti projektu. Počas implementácie programu musia byť vybrané opatrenia v súlade s cieľmi Protokolu o vode a zdraví.

Rešpektovanie horizontálnych princípov (dodržiavanie základných práv a súlad s Chartou základných práv Európskej únie) v projektoch bude hodnotené. Žiadatelia sú vyzvaní, aby pripravovali projekty, v ktorých sa plánujú konkrétne opatrenia určené na presadzovanie horizontálnych princípov. Okrem toho, v súlade s článkom 9 ods. 4 a odôvodnením 10 nariadenia o spoločných ustanoveniach, aby sa dodržala zásada „ne-spôsobiť značnú škodu“ (ďalej len „DNSH“), typy opatrení definované v kapitole 2 boli vyhodnotené ako zlučiteľné s princípom DNSH. Počas implementácie programu sa bude podporovať strategické využívanie verejného obstarávania na podporu cieľov politiky programu. Príjemcovia by mali byť podporovaní v tom, aby viac využívali kritériá súvisiace s kvalitou a nákladmi počas životného cyklu. Ak je to možné, mali by sa do postupov zahrnúť aj environmentálne a sociálne hľadiská.

Program tiež zväži podporu iniciatívy Nový európsky bauhaus, pričom Riadiaci orgán programu a Technický sekretariát programu budú informovať Monitorovací výbor programu a možnostiach zapracovanie tejto podpory do implementácie programu.

Na podporu cieľov v oblasti klímy, plánuje program minúť 26 % svojej alokácie a v na podporu cieľov v oblasti biodiverzity plánuje minúť 17 % svojej alokácie, ako je uvedené v kódach dimenzií s ich mierami účinnosti.

1.3. Strategické environmentálne hodnotenie bolo vykonané v oboch členských štátoch v národnom jazyku v súlade s právnymi predpismi pričom správa a jej prílohy sú prílohou programu. Zdôvodnenie výberu cieľov politiky a špecifických cieľov programu Interreg, zodpovedajúcich priorít, špecifických cieľov a foriem podpory, ktorými sa v relevantných prípadoch riešia chýbajúce spojenia v cezhraničnej infraštruktúre

Tabuľka 1

Vybraný cieľ politiky alebo vybraný špecifický cieľ programu Interreg	Vybraný špecifický cieľ	Priorita	Odôvodnenie výberu
P02 ekologickejší, nízkouhlíkový prechod na uhlíkovu neutrálne hospodárstvo a	SO(VI) podpora prechodu na obehové hospodárstvo	Prioritná os 1 Zelené spolupráce	V oboch krajinách dochádza k posunu smerom k inovatívnemu ekosystému, ktorý tvoria univerzity, výskumné inštitúcie, startupy, MSP a veľké podniky, jednotlivci, verejné orgány, mimovládne organizácie a samosprávy. Výzvy je možné riešiť inteligentnou špecializáciou aj na cezhraničnej úrovni. Harmonizované a spoločné akcie

Vybraný cieľ politiky alebo vybraný špecifický cieľ programu Interreg	Vybraný špecifický cieľ	Priorita	Odôvodnenie výberu
odolnú Európu podporovaním čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a prispôsobovania sa jej, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility;	efektívne využívajúce zdroje;		možno predpokladať v tematických oblastiach považovaných za strategické, ako je agropriemysel (napr. biopotraviny), energetická účinnosť, obnoviteľné zdroje (napr. solárna energia, biomasa, geotermálna energia), zelené a obehové hospodárstvo (napr. odpadové hospodárstvo). Výzvy spojené s pomalým prechodom na obehové hospodárstvo sa odrážajú v slabej výkonnosti v oblasti ekologických inovácií, ako aj v nízkej odolnosti priemyslu pohraničných regiónov voči vplyvom zmeny klímy. Obe krajiny zaostávajú v oblasti efektívnosti využívania zdrojov. Keďže táto výzva sa týka oboch krajín, prostredníctvom spoločnej cezhraničnej spolupráce sa môžu spoločne posunúť smerom k obehovému hospodárstvu a vyššej efektívnosti zdrojov. Stojí za to pokračovať v iniciatívach pri vytváraní cezhraničných dodávateľských reťazcov. V pohraničných oblastiach geografická blízkosť podporuje vytváranie takýchto reťazcov. Zbližovanie výrobcov, predajcov a zákazníkov prostredníctvom podpory výroby, spracovania a trhových väzieb medzi nimi je veľmi dôležité, čo zdôraznila aj nedávna pandémia COVID-19. Väčšina slovensko-maďarských pohraničných oblastí môže stavať na krátkych (potravinových) dodávateľských reťazcoch v dôsledku mnohých faktorov (napr. existencia cezhraničnej krajiny, často s ekologickým poľnohospodárstvom). Tieto dodávateľské reťazce by podporovali nielen hospodársky rozvoj, ale slúžili by aj udržateľnosti (ekologická výroba, zníženie tvorby obalov a znečistenia, ciele obehového hospodárstva atď.).
PO2 ekologickejši, nízkouhlíkový prechod na uhlíkovu neutrálne hospodárstvo a odolnú Európu podporovaním čistej a spravodlivej energetickej transformácie,	SO(VII) posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a	Prioritná os 1 Zelené spolupráce	Jedným z hlavných prvkov súdržnosti pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá nesleduje administratívne hranice. Krajina nielenže spája a rozdeľuje štáty, ale v niekoľkých prípadoch je aj základom pre spoločné kroky vo vzťahu k zvyšovaniu ochrany prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry. Potenciál spočíva v uplatnení funkčného prístupu zohľadňujúceho integrovaný manažment cezhraničnej krajiny, rozvoj cezhraničných riadiacich štruktúr, najmä systematický zber cezhraničných údajov.

zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a prispôsobovania sa jej, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility;

zníženie všetkých foriem znečistenia

Celá programová oblasť je súčasťou vodného systému Dunaja. Vzhľadom na hydrogeografickú polohu oboch krajín majú ich povrchové a podzemné vodné útvary – vrátane riek a zdrojov pitnej vody veľkého významu, ako aj ich spádové oblasti – cezhraničný charakter (pozri prítoky Dunaja a Tisy ako Ipoly/Ipel', Bodrog napájaný Ondavou, Laborcom a Uhom, Sajó/Slaná, Hernád/Hornád). Horné a dolné úseky rieky sú miestami spoločných prírodných hodnôt, vodných biotopov ako spoločných potenciálov, ale predstavujú aj spoločné výzvy. Vzhľadom na cezhraničné vodné útvary sú potrebné spoločné riešenia v oblasti protipovodňovej ochrany a zvládania katastrof, zlepšovania kvality vody a odstraňovania znečistenia.

Vzhľadom na cezhraničný charakter krajiny, biotopov a biogeografických regiónov sa pozdĺž hranice a cez hranicu rozprestiera aj vysoký podiel chránených prírodných území. Osobitná pozornosť by sa mala venovať ohrozeným druhom a cudzím inváznym druhom ako spoločným hrozbám pre biodiverzitu zdieľaných oblastí.

P04 sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv;	SO(1) zlepšenie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva;	Prioritná os 2 Sociálne spolupráce	Prístup ku kvalitnému zamestnaniu vo veľkej miere závisí od inkluzivity trhov práce v programovej oblasti. Nezamestnanosť, najmä dlhodobá, a jej následné dôsledky sú sociálnymi výzvami, ktoré treba riešiť na oboch stranách. Spoločnou výzvou je zamestnatelnosť ľudí s nízkym dosiahnutým vzdelaním žijúcich v oblastiach so slabou dostupnosťou do stredísk zamestnanosti, neinkluzívnou štruktúrou miestnej ekonomiky, vzdelávacích služieb a služieb zamestnanosti. Najviac znevýhodnené regióny a regióny s vysokou nezamestnanosťou sa zvyčajne zhodujú, pričom integrácia trhu práce je jedným z najdôležitejších bodov. Vysoký podiel najviac znevýhodnených regiónov a okresov sa nachádza pozdĺž štátnej hranice v oboch krajinách. Na Slovensku sú južné oblasti menej rozvinuté, viac chudobné a majú horšiu mieru zamestnanosti ako severné oblasti od okresu Rimavská Sobota po okres Trebišov. Podobne v severných regiónoch Maďarska sú sociálne problémy výraznejšie (napr. región Cserehát). Existuje tiež silný predel medzi východom a západom; výzvy na trhu práce súvisiace s nezamestnanosťou sú výraznejšie na východnej strane, kde existuje skupina sociálnych problémov vrátane prístupu na trh práce. Aby sme to zhrnuli, výzvy v týchto pohraničných oblastiach sa sústreďujú okolo vzájomne prepojených problémov pretrvávajúcej dlhodobej nezamestnanosti, vysokej miery nezamestnanosti ľudí s nízkym vzdelaním a nízkou kvalifikáciou, rozsiahlych pohraničných oblastí s vysokým počtom a podielom obyvateľstva ohrozeného chudobou, resp. sociálnym vylúčením. Odpovede na riešenie výziev môžu zahŕňať rozvoj integrovaných služieb trhu práce (sieť skupín pracovných miest a MSP), cezhraničné funkčné mestské oblasti a integrované programy zamerané na obyvateľstvo ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením na cezhraničnej úrovni.
--	--	--	---

P04 sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv;	SO(II) zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja dostupnej infraštruktúry vrátane podpory odolnosti pre diaľkové a online vzdelávanie a odbornú prípravu;	Prioritná os 2 Sociálne spolupráce	Tieto dva vzdelávacie systémy sú si do značnej miery podobné, a teda vzájomne prestupné, čo dáva priestor pre cezhraničnú spoluprácu. Cezhraničné poskytovanie vzdelávacích funkcií, rozvoj založený na spoločných a doplnkových vlastnostiach cezhraničných funkčných mestských oblastí má veľký potenciál. Cezhraničná migrácia študentov sa v poslednom desaťročí výrazne zvýšila spolu so zapojením slovenských občanov do maďarského systému verejného vzdelávania. Vysoký počet zainteresovaných strán v oblasti vzdelávania sa zúčastňuje na bilaterálnych a medziinštitucionálnych formách vzdelávacej spolupráce v blízkosti hraníc. Dosiahnuté vzdelanie je jedným z najopísnejších faktorov, čo sa týka sociálnych a priestorových nerovností programovej oblasti. Dôkazy naznačujú, že sociálna mobilita je vo východnej časti programovej oblasti značne obmedzená – na Slovensku ako aj v Maďarsku – zachovanie sociálneho statusu predstavuje vážny problém pre značnú časť mladých ľudí žijúcich v malých sídlach v tesnej blízkosti hraníc, pretože ich vzdelanostná situácia ich čoraz viac tlačí do znevýhodnených vrstiev. Stretávajú sa s finančnými a kultúrnymi prekážkami, ktoré bránia vysokej úrovni vzdelania a ich príjem a postavenie tiež predpovedajú klesajúcu sociálnu mobilitu. Pandémia COVID-19 tiež zdôraznila dôležitosť rovnakého prístupu k ponukám vzdelania pre vzdialené oblasti, ktorým chýba dostatočná infraštruktúra a zručnosti na účasť na (digitálnom a diaľkovom) vzdelávaní. Vzdelávacie portfóliá je teda potrebné integrovať nielen z dôvodu emigrácie, ale aj preto, že ponuka – najmä v odbornom vzdelávaní – by mohla byť pestrejšia, ak by bola organizovaná spoločne.
--	---	--	--

P04 sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv;	SO(V) zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti a posilnenie odolnosti zdravotníckych systémov vrátane primárnej starostlivosti a podpora prechodu z ústavnej na rodinnú a komunitnú starostlivosť;	Prioritná os 2 Sociálne spolupráce	Je potrebné vyvážiť nerovnomerné demografické trendy v regióne riešením migrácie, vyludňovania a starnutia spoločnosti. Rastúca miera závislosti a najmä starnutie si vyžadujú vážne a naliehavé zásahy v oblasti zlepšovania sociálnych podmienok tým, že sa starším ľuďom umožní aktívnejšie sa podieľať na výrobe, distribúcii a spotrebe tovarov a služieb a zároveň sa budú uspokojovať ich životné a zdravotné potreby. Podpora rozvoja cezhraničných sociálnych služieb a striebornej ekonomiky má preto veľký význam. Rastie potreba podpory aktívneho starnutia, aktivít alternatívnej starostlivosti, zdieľania vedomostí odborníkov, spoločných stratégií na zvýšenie schopnosti udržať si obyvateľstvo v pohraničnej oblasti, zavedenia sociálnych služieb prispôbených na mieru. Potenciál spočíva v podpore cezhraničnej integrácie súvisiacich verejných služieb a v zlepšovaní dostupnosti funkcií sociálnej starostlivosti cez hranice. Potrebu spolupráce v zdravotníctve zdôrazňujú problémy zhoršujúcich sa systémov zdravotnej starostlivosti, pokiaľ ide o personálne a územné pokrytie v odlišných pohraničných regiónoch, nevyužitý potenciál v poskytovaní cezhraničnej zdravotnej starostlivosti týkajúcej sa nemocníc a ambulantnej starostlivosti, preferovala by sa potreba komplexnejšej a integrovanejšej spolupráce v oblasti cezhraničných pohotovostných služieb. Príklady súvisiace s krízou COVID-19 ukazujú význam rozvoja cezhraničných zdravotníckych služieb, najmä pokiaľ ide o dochádzajúcich ľudí pravidelne prekračujúcich hranice. Mala by sa vytvoriť lepšia pripravenosť na liečbu súvisiacu s vírusmi. Preto sa vyžadujú reakcie najmä v súvislosti s cezhraničným podielom dostupných kapacít, platformami umožňujúcimi cezhraničný pohyb a prevádzku sanitných vozidiel, podporou spoločných prieskumov, stratégií, akčných plánov, nákupom zdravotníckej techniky, rozvojom telemedicíny a infraštruktúry elektronického zdravotníctva, výmenou know-how a činnosťami budovania kapacít. V dôsledku toho je tu potreba identifikácie a rozvoja zón cezhraničnej zdravotnej starostlivosti v okolí zdravotníckych stredísk. Budúci vývoj sa môže čiastočne oprieť o už existujúce riešenia (napr. liečba Slovákov v nemocnici v Ostrihome).
P04 sociálnejšia a in-	SO(VI) posilnenie úlohy kultúry	Prioritná os 2 Sociálne	Úloha kultúry a cestovného ruchu v súdržnosti a sociálno-ekonomickom živote pohraničného regiónu je zdôraznená mnohými potenciálmi a výzvami. Pohraničná

kluzívnejšia Európa, ktorá realizuje Európsky pilier sociálnych práv;	a trvalo udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji, sociálnom začlenení a sociálnych inováciách;	spolupráce	oblasť je bohatá na prvky hmotného a nehmotného dedičstva koexistujúcich kultúr Slovenska a Maďarska, z ktorých mnohé sa nachádzajú pozdĺž hranice. V pohraničnej oblasti sa nachádza veľké množstvo historických mestských centier bohatých na pamiatky a iné vybudované kultúrne atrakcie, ako napríklad hrady, múzeá a sakrálné pamiatky. Tematické trasy s rôznou kultúrnou tematikou podporujúce prepojenie kultúrnych atrakcií poskytujú skvelú príležitosť na spestrenie ponuky pohraničných destinácií a zatraktívnenie regiónu. Pokiaľ ide o prenocovanie, existuje potenciál na ďalšie posilnenie súdržnosti pohraničného regiónu. Sú tu rozsiahle oblasti a mnohé lokality s rastúcim počtom prichádzajúcich turistov aj z okolitých krajín, ktoré sa nachádzajú buď pozdĺž štátnych hraníc, alebo by mohli byť lepšie prepojené. Sektor cestovného ruchu má vo vidieckych, často okrajových regiónoch oveľa slabšie výsledky, a to aj napriek ich rôznorodému prírodnému a kultúrnemu dedičstvu a potenciálu v balíkoch služieb pomalého a udržateľného cestovného ruchu v období po pandémie. Nedostatok prepojených lokalít kultúrneho a prírodného dedičstva tematickými trasami a dostatočných riešení mobility sťažujú ich zhodnotenie. Cezhraničný tok turistov podčiarkuje potenciál vo vytváraní spoločných produktov, služieb, informácií a marketingových nástrojov cestovného ruchu s cieľom lepšie podporiť cezhraničný cestovný ruch. Existuje teda potenciál na rozvoj spoločných cezhraničných destinácií cestovného ruchu. Spolupráca na úrovni destinácií predstavuje dobrý základ pre rozvoj cestovného ruchu, čo by ďalej zlepšilo zhodnotenie dedičstva, prepojenosť týchto atrakcií cestovného ruchu. Územní aktéri zdieľajú názor, že cestovný ruch je kľúčovou témou integrovaného rozvoja pohraničia.
--	--	-------------------	--

ISO1 lepšie riadenie spolupráce	Opatrenie(b) posilniť efektívnu verejnú správu podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s cieľom vyriešiť právne a iné prekážky v pohraničných oblastiach (zložky A, C, D a tam, kde je to vhodné, zložka B);	Prioritná os 3 Inštitucionálne spolupráce	Pohraničný región prechádza v poslednom desaťročí dynamickým procesom otvárania. V dôsledku toho sa výrazne zlepšili sociálne a ekonomické vzťahy vo funkčných mestských oblastiach. Súbežne sa objavilo niekoľko právnych a administratívnych prekážok. Tieto prekážky, zakorenené v rôznych právnych systémoch a systémoch verejnej správy, pokrývajú najmä oblasti vzdelávania (uznávanie osvedčení), zdravotnej starostlivosti (napr. obmedzený pohyb sanitiek cez hranice), krátkych dodávateľských reťazcov (daňové problémy výrobcov) a dopravy (napr. komplexné normy pre verejnú dopravu), ale zamestnanosť, zvládanie katastrof a otázky verejného obstarávania sú tiež ovplyvnené. Tieto faktory výrazne sťažujú každodenné ekonomické a sociálne interakcie. Silnejšia súdržnosť pohraničných regiónov a zintenzívnenie interakcií si vyžadujú komplexné monitorovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych prekážok. Preto je potrebné na koordinovanej úrovni odstrániť alebo zmierniť prekážky cezhraničnej mobility a integrácie. Pri prekonávaní prekážok a podpore spolupráce medzi správami a aktérmi občianskej spoločnosti majú určité typy územnej spolupráce v pohraničnom regióne dlhú históriu. Od zmeny režimu boli uzavreté stovky dohôd o partnerských mestách a slovensko-maďarská hranica je domovom najväčšieho počtu EZÚS v EÚ. Namiesto budovania paralelných štruktúr na oboch stranách hranice je potrebné strategické využitie funkčných oblastí na hľadanie spoločných riešení pre lepšie riadenie a poskytovanie služieb v určitých tematických oblastiach. Ako ukazuje prax, často je to chýbajúci prístup k vytváraniu dlhodobých, inštitucionalizovaných, strategických plánov a nedostatočné šírenie informácií o cezhraničných životných udalostiach súvisiacich s cezhraničnou migráciou, ktoré bránia silnejšej integrácii. Spolupráca by pomohla pri riešení cezhraničných právnych a administratívnych prekážok a zároveň by prispela k úspešnej realizácii ďalších aktivít plánovaných v rámci vybraných SO programu.
---	--	---	--

ISO1 lepšie riadenie spolupráce	Opatrenie (c) budovať vzájomnú dôveru, najmä podporovaním medziludských činností (zložky A, D a prípadne zložka B);	Prioritná os 3 Inštitucionálne spolupráce	Projekty medziludskej spolupráce sú dôležitým a úspešným nástrojom v programoch cezhraničnej spolupráce, ktoré sú navrhnuté tak, aby iniciovali a podporovali kontakty na miestnej úrovni a interakciu medzi ľuďmi na rôznych stranách hranice. Medziludskú spoluprácu podporujú rôzne faktory: tisícročné spolužitie Slovákov a Maďarov; existujúce iniciatívy spolupráce podporujúce oblasti kultúry, vzdelávania, vedy, športu a mládeže oboch krajín; vysoká hustota partnerstiev v oblasti partnerstiev miest; vysoký podiel slovenských a maďarských kultúrnych a občianskych organizácií zaujímajúcich sa o medzietnické, medzikultúrne a dvojazyčné interakcie; zábava, voľný čas, návštevy rodiny a priateľov ako dôležitá motivácia pri prekračovaní hraníc. Medziludská, najmä kultúrna spolupráca bola veľmi obľúbenou témou najmä medzi žiadateľmi výziev Fondu malých projektov predchádzajúceho programu. Častými témami týchto projektov, ktoré pomáhajú budovať vzájomnú dôveru a dávajú priestor medziludským interakciám, sú festivaly, tábory, stretnutia mládeže, kultúrne výmeny. Fond malých projektov ako nástroj bol vyhodnotený ako veľmi užitočný zo strany regionálnych aktérov, ktorí sa domnievajú, že by túto podporu mohli efektívne využiť na dosiahnutie svojich cieľov v rámci územného rozvoja. Podľa jednomyselného stanoviska regionálnych zainteresovaných strán by v rámci tohto SO mal byť Fond malých projektov (ďalej len „FMP“) zachovaný. Okrem fyzických výstupov vytvára súvisiaci vývoj masívny základ pre akúkoľvek ďalšiu a dodatočnú cezhraničnú iniciatívu tým, že zbližuje zainteresované strany. Najväčšou pridanou hodnotou je jeho vplyv na budovanie partnerstiev, a to aj ako druh horizontálneho prístupu, ktorý prispieva ku všetkým ostatným určeným SO. Preto sa preukázala potreba väčšieho počtu silnejších projektov kultúrnej a medziludskej spolupráce s cieľom posilniť vzájomnú dôveru a znalosti medzi občanmi a obmedziť rozdeľujúce účinky hraníc.
---	---	---	--

2. Priority

2.1. Názov priority

Prioritná os 1 – Zelené spolupráce

2.1.1. Špecifický cieľ

PO2 – SO(VI) – podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje

SO1.1 - Podpora prechodu na obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje

2.1.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 1.1.1 - Manažment zdrojov a odpadov

Opatrenia prispievajú k hospodárskej transformácii programovej oblasti, ktorá rešpektuje obmedzenia zdrojov a planetárne medze a zvyšuje konkurencieschopnosť miestneho hospodárstva s nižšími environmentálnymi vplyvmi.

1) Efektívnejšia výroba

Cieľom opatrenia *Efektívnejšia výroba* je zlepšiť opätovné využitie surovín prostredníctvom väčšej „priemyselnej symbiózy“ (kde sa odpad niektorých firiem využíva ako zdroj materiálov pre iné firmy) a zlepšiť výmenu informácií medzi MSP o spôsoboch dosiahnutia efektívneho využívania zdrojov, ktoré môžu predchádzať plytvaniu, podporovať inovácie a vytvárať nové trhy. Cieľom opatrenia je tiež podporiť výrobcov v tom, aby ich výrobky boli viac obehové, aby sa dali opätovne použiť, opraviť alebo recyklovať.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- prenášajú environmentálne vhodné technológie a know-how v oblasti čistých technológií a výroby s malým množstvom odpadu;
- skúmajú bezpečnosť dodávok prostredníctvom trvalo udržateľného riadenia environmentálnych zdrojov;
- vyrábajú viac produktov a s vyššou hodnotou s menším vstupom, využívaním zdrojov udržateľným spôsobom a minimalizovaním vplyvov na životné prostredie;
- zlepšujú trvanlivosť, opätovnú použiteľnosť, rozšíriteľnosť a opraviteľnosť produktov a zvyšujú ich energetickú účinnosť a efektívnosť využívania zdrojov;
- zvyšujú recyklovaný obsah vo výrobkoch a zároveň zabezpečujú ich výkon a bezpečnosť;
- umožňujú repasovanie a vysokokvalitnú recykláciu;
- stimulujú „produkt ako službu“ alebo iné modely, pri ktorých si výrobcovia ponechávajú vlastníctvo produktu alebo zodpovednosť za jeho výkon počas celého životného cyklu;
- mobilizujú potenciál digitalizácie informácií o produktoch;

2) Udržateľné odpadové hospodárstvo a predchádzanie vzniku odpadov

Cieľom opatrenia je zvýšiť úroveň pevného odpadu, ktorý sa opätovne používa alebo recykluje, a podporovať iniciatívy, ktoré menia spotrebné vzorce súkromných a verejných nákupcov.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- prenášajú environmentálne vhodné technológie a inovatívne riešenia v odpadovom hospodárstve;
- zlepšujú zhodnocovanie, opätovné použitie a recykláciu odpadov a ich transformáciu;
- umožňujú spracovanie, recykláciu, opätovné použitie a zneškodnenie odpadov pri zdroji ich vzniku;
- znižujú množstvo obalov a zlepšujú recyklovateľnosť odpadov z obalov;
- zvyšujú povedomie občanov o predchádzaní vzniku odpadov a zbere separovaných odpadov;
- zvyšujú informovanosť občanov a verejných obstarávateľov o zmenách v spotrebných vzorcoch;

Opatrenie 1.1.2 - Krátke dodávateľské reťazce

Vybrané opatrenie prispieva k vytvoreniu krátkych dodávateľských reťazcov zahŕňajúcich výrobcov potravín, spracovateľov a spotrebiteľov v blízkych geografických a sociálnych vzťahoch zviazaných spolupracovať v záujme miestneho hospodárskeho rozvoja. Navrhované opatrenia prispievajú k rozšíreniu príležitostí a poznatkov súvisiacich s krátkymi dodávateľskými reťazcami s osobitným zreteľom na súčasné požiadavky na výživu, informovanosť o výžive a najmodernejšiu výrobu potravín.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- zlepšujú znalosti a zručnosti potrebné na rozvoj podnikania a vývoj produktov pre miestnych výrobcov a spracovateľov potravín;
- vytvárajú, udržiavajú a rozvíjajú miestne potravinové systémy, štruktúry a krátke dodávateľské reťazce;
- poskytujú branding, označovanie a propagáciu farmárov, výrobcov potravín a miestnych produktov;
- zlepšujú infraštruktúrne zázemie verejných a hospodárskych subjektov zodpovedných za spracovanie potravín a marketing produktov;

2.1.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špec. cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Mer. jedn. [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO1	PO2-SO(VI)	RCR104	Organizácie spolupracujúce cez hranice	organizácie	0	41

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špec. Cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Výcho-disková hodnota	Ref. rok	Konečná cieľová hodnota (2029)	Zdroj údajov	Po-známky
PO1	PO2-SO(VI)	RCR104	Riešenia prevzaté alebo rozšírené	riešenia	0	na	23	Moni-torovací systém RO	-

2.1.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej oblasti:

- produktívne MSP
- organizácie spracujúce odpady
- poľnohospodárski výrobcovia (farmári);
- podnikatelia v oblasti spracovania potravín;
- obyvatelia pohraničného regiónu.

Očakáva sa, že žiadosti budú realizovať tieto druhy prijímateľov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- MSP;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- organizácie odpadového hospodárstva;
- univerzity a výskumné organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- mimovládne organizácie;
- vzdelávacie organizácie.

2.1.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.1.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevanté

2.1.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO1	EFRR	PO2-SO(VI)	038 Podpora výrobných procesov šetrných k životnému prostrediu a efektívneho využitia zdrojov v MSP	1 869 200,00
PO1	EFRR	PO2-SO(VI)	72 Používanie recyklovaných materiálov ako surovín v súlade s kritériami účinnosti	3 738 400,00
PO1	EFRR	PO2-SO(VI)	046 Podpora subjektov, ktoré poskytujú služby prispievajúce k nízkouhlíkovému hospodárstvu a odolnosti voči zmene klímy, vrátane opatrení na zvyšovanie informovanosti	7 476 800,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
EFRR	EFRR	PO2-SO(VI)	01 Grant	13 084 400,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P01	EFRR	PO2-SO(VI)	33 Žiadne územné zameranie	13 084 400,00

2.2. Názov priority

P01 – Zelené spolupráce

2.2.1. Špecifický cieľ

PO2 – SO(VII) – posilnenie ochrany a zachovania prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry, a to aj v mestských oblastiach, a zníženie všetkých foriem znečistenia

S01.2 – Ochrana a zachovanie prírody, biodiverzity a zelenej infraštruktúry

2.2.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 1.2.1 - Ochrana prírodného kapitálu

Vybrané opatrenia prispievajú k ochrane a zachovaniu prírodného kapitálu, ktorý vytvára základné podmienky pre ľudskú existenciu. Medzi tieto podmienky patrí úrodná pôda, multifunkčné lesy, produkujúce územie, čistý vzduch a kvalitná sladká voda. Jedným z hlavných prvkov súdržnosti pohraničného regiónu je jeho krajinná štruktúra, ktorá vytvára pevný základ pre spoločné akcie. Vybrané opatrenia prispievajú k ochrane a zachovaniu prírody, zlepšeniu kvality sladkej vody, zvýšeniu biodiverzity v programovej oblasti a rozvoju zelenej infraštruktúry.

1) Ochrana prírody a jej zachovanie

Mokrade, prírodné a prírode blízke lesy sú životne dôležité pre biodiverzitu, spoločnosť a v boji proti zmenám klímy. Zachovaním lesov a obnovou mokradí toto opatrenie prispieva k zníženiu emisií CO₂ a k ochrane ekosystémov, ktoré sú rozhodujúce pre zachovanie biodiverzity.

Pôda je životne dôležitým zdrojom, ktorý zabezpečuje pôdne funkcie a mnohé základné služby ekosystému, ako je regulácia cyklu vody a živín, produkcia potravín, poskytuje fyzický základ pre výstavbu a poskytuje biotopy pre rôzne druhy. Kľúčovými hrozbami pre pôdu sú erózia, záplavy a zosuvy pôdy, strata organickej hmoty v pôde, zasoľovanie, kontaminácia, zhutnenie, nepriepustnosť a strata biodiverzity pôdy.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- chránia a obnovujú prirodzené mokrade, trávnaté porasty, kríky a lesy;
- zabezpečujú zalesňovanie, obnovu lesov a výsadbu stromov, čo je priaznivé pre biodiverzitu;
- podporujú agrolesníctvo a činnosti významnou mierou prispievajúce k zamedzeniu degradácie pôdy a zachovávanju jej funkcie;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti;

- podporujú prírode blízke obhospodarovanie lesov.

2) Zlepšenie kvality povrchových a podzemných vôd

Kvalita povrchových vôd sa za posledné desaťročia zlepšila, avšak znečistenie z poľnohospodárstva a mestských a priemyselných odpadových vôd je stále značné. Povrchové vody boli používané na likvidáciu ľudského, poľnohospodárskeho a priemyselného odpadu, čo poškodilo kvalitu vody.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- posudzujú turistický potenciál vodných útvarov;
- zlepšujú infraštruktúrne zázemie pre zásobovanie vodou na ľudskú spotrebu (získavanie/zachytávanie, úprava, skladovanie a distribučná infraštruktúra, opatrenia na zvýšenie účinnosti, zásobovanie pitnou vodou);
- monitorujú a analyzujú kvalitu vody a kvantifikujú zásadné tlaky na povrchové vody;
- monitorujú a analyzujú príslušné mikroskopické znečisťujúce látky a znečisťujúce látky (pesticídy, liečivá a ich metabolity, priemyselné znečistenie) v pitnej vode;
- odstraňujú škodlivé a perzistentné látky z povrchových vôd;
- podporujú presmerovanie malých vodných tokov
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti;

3) Biodiverzita

Biodiverzitu tvorí diverzita génov, diverzita druhov a diverzita celých ekosystémov. Strata biodiverzity je strata druhov a zníženie produktivity a odolnosti celých ekosystémov.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- podporujú zachovanie a obnovu pôvodných (krajinných) a klimaticky odolných druhov a biotopov;
- podporujú zachovanie a ochranu genetických zdrojov lesných drevín
- posilňujú pestovanie a chov pôvodných druhov rastlín a zvierat ako aj nové a inovatívne formy – napr. agrolesníctvo;
- chránia miesta rozmnožovania ohrozených druhov;
- sledujú, kontrolujú a odstraňujú invázne druhy;
- monitorujú migračné koridory voľne žijúcich živočíchov;
- revitalizujú biotopy a predchádzajú fragmentácii biotopov;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít na zvýšenie informovanosti;
- zvyšujú environmentálne povedomie spoločnosti o biotopoch a biodiverzite a rozširujú sieť zariadení s takými vzdelávacími aktivitami v prírodnom prostredí.

4) Zelená infraštruktúra

Zelená infraštruktúra je sieť prírodných a poloprírodných oblastí s ďalšími environmentálnymi prvkami navrhnutými a riadenými tak, aby poskytovali širokú škálu ekosystémových služieb, ako napríklad čistenie vody, kvalita ovzdušia, priestor na rekreáciu a zmierňovanie zmeny klímy a prispôbovanie sa jej. Navrhované opatrenia zlepšujú podmienky životného prostredia prostredníctvom rozvoja siete zelených (pozemných) a modrých (vodných) priestorov, čím zlepšujú zdravie občanov a kvalitu života.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré udržiavajú, prepájajú a zlepšujú zelenú infraštruktúru, ako napríklad

- parky, mestskú zeleň, riečne koridory;
- multifunkčné farmy;
- rybnie rebríky, rybnie prechody, rybovody na hraničných riekach;
- zelené steny a strechy;
- trstinové lôžka;
- nadchody pre divokú zver;
- krajnice s divokými kvetmi, piesočnaté lúky
- úle;
- živé ploty;
- hniezdne búdky, vaničky, nory, zariadenia na ochranu netopierov;

Opatrenie 1.2.2 - Spoločné riadenie rizík

Opatrenie prispieva k zvýšeniu kapacity cezhraničného riadenia povodňových rizík v pohraničnom regióne a k zlepšeniu koordinácie a schopnosti reakcie organizácií zapojených do riadenia rizík.

1) Riadenie povodňových rizík

Aj keď sú povodne prirodzenou súčasťou kolobehu prírody, spoločnosť sa stala oveľa zraniteľnejšou voči týmto prírodným nebezpečenstvám. Navrhované akcie prispievajú k posunu od obranných opatrení proti nebezpečenstvám k riadeniu rizík a životu s povodňami, pričom treba mať na pamäti, že prevencia pred povodňami by sa nemala obmedzovať na povodňové udalosti.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- obnovujú prirodzené záplavové zóny riek, aby sa znovu aktivovala schopnosť prirodzených mokradí a záplavových území zadržiavať vodu a zmierňovať následky povodní;
- budujú systémy včasného varovania a predpovedné systémy;
- zlepšujú infraštruktúru ochrany pred povodňami;

2) Riadenie rizík katastrof

V posledných rokoch zaznamenala EÚ celý rad nepriaznivých udalostí, ktoré spôsobili devastáciu ľudských životov, majetku, životného prostredia a kultúrneho dedičstva. Opatrenie prispieva k zvýšeniu kapacity cezhraničného riadenia rizík katastrof v pohraničnom regióne a k zlepšeniu koordinácie a schopnosti reakcie organizácií zapojených do riadenia rizík katastrof.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných orgánov;
- riešia extrémne poveternostné podmienky, ktoré predstavujú vážnu hydrologickú hrozbu, mimoriadne ničivé búrky, krupobitie, sucha s nedostatkom pitnej vody;
- zlepšujú infraštruktúru na predchádzanie alebo odstraňovanie rizík, ktoré predstavujú prírodné a človekom spôsobené nebezpečenstvá;
- zvyšujú povedomie verejnosti, pripravenosť a účasť občanov;

2.2.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špec. cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Mer. jedn. [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO1	SO(VI)	RC087	Organizácie spolupracujúce cez hranice	organizácie	0	38

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špec. cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Východisková hodnota	Ref. rok	Ko- nečná cieľová hodnota (2029)	Zdroj údajov	Po- známky
PO 1	SO(VI)	RCR8 4	Organizácie spolupracujúce po ukončení projektu	organizácie	0	na	30	Monitorovací systém RO	-

2.2.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia pohraničného regiónu, najmä ľudia žijúci v blízkosti cezhraničných riek.

Očakáva sa, že žiadosti budú (okrem iných) realizovať aj tieto druhy prijímateľov :

- organizácie hospodárenia s vodami;
- riaditeľstvá národných parkov, prírodné parky;
- organizácie na ochranu životného prostredia a prírody;
- mimovládne organizácie;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- univerzity a výskumné organizácie;
- vzdelávacie organizácie;
- organizácie pre zvládanie katastrof;
- organizácie obhospodarujúce lesy (obhospodarovatelia lesov).

2.2.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.2.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.2.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO1	EFRR	PO2-SO(VII)	079 Ochrana prírody a biodiverzity, prírodné dedičstvo a zdroje, zelená a modrá infraštruktúra	14 486 300,00
PO1	EFRR	PO2-SO(VII)	058 Opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy a prevencia a riadenie rizík súvisiacich s klímou: povodne a zosuvy pôdy (vrátane zvyšovania povedomia, systémov civilnej ochrany a riadenia katastrof, infraštruktúry) a prístupov založených na ekosystémoch	9 346 000,00

PO1	EFRR	PO2-SO(VII)	060 Opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy a prevencia a riadenie rizík súvisiacich s klímou: iné, napr. búrky a sucho (vrátane zvyšovania povedomia, systémov civilnej ochrany a riadenia katastrof, infraštruktúr a ekosystémových prístupov)	4 673 000,00
-----	------	-------------	--	--------------

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO1	EFRR	PO2-SO(VII)	01 Grant	28 505 300,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO1	EFRR	PO2-SO(VII)	33 Žiadne územné zameranie	28 505 300,00

2.3. Názov priority

PO 2 – Sociálne spolupráce

2.3.1. Špecifický cieľ

PO4-SO(I) – zlepšenie účinnosti a inkluzívnosti trhov práce a prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva;

SO2.1 - Zlepšenie prístupu ku kvalitnému zamestnaniu prostredníctvom rozvoja sociálnej infraštruktúry a podpory sociálneho hospodárstva

2.3.2. Súvisiace typy akcií a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 2.1.1 - Sociálne inovácie pre znevýhodnené a zraniteľné skupiny

Navrhované opatrenia prispievajú k napĺňaniu sociálnych potrieb, ktoré nie sú uspokojované vôbec alebo ktoré sú uspokojované nedostatočne. Za všetky možno spomenúť potreby súvisiace s bojom proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu, podporou vysokej úrovne kvalitnej a udržateľnej zamestnanosti, zaručením primeranej sociálnej ochrany, ktorá predchádza chudobe. Opatrenie podporuje rozvoj alebo prispôsobenie sociálnych inovácií, ktorými môžu byť produkty, služby alebo modely, ktoré účinnejšie riešia nenaplnené sociálne potreby.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných inštitúcií a orgánov prostredníctvom vypracovania cezhraničných stratégií, plánov a politík;
- zvyšujú konkurencieschopnosť znevýhodnených a zraniteľných skupín na trhu práce;
- zapájajú znevýhodnené a zraniteľné skupiny do činností odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania;
- zlepšujú pracovné podmienky organizácií zamestnávajúcich znevýhodnené a zraniteľné skupiny;
- rozvíjajú sociálne podniky vytvárajúce sociálnu hodnotu podnikateľským, trhovo orientovaným spôsobom;
- navrhujú a prispôbujú inovatívne riešenia predstavujúce nové metódy a prístupy založené na nových poznatkoch, skúsenostiach a odborných znalostiach;
- posilňujú sociálnu súdržnosť, začlenenie a účasť zabezpečením prístupu k sociálnym, rekreačným a kultúrnym aktivitám;
- znižujú izoláciu a udržiavajú sociálne siete a prispievajú k osobnému naplneniu;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít a zvyšovaním informovanosti;

2.3.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špec. cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Mer. jedn. [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO2	PO4-SO(I)	RC0116	Spoločne vypracované riešenia	riešenia	0	10

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špec. cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Východisková hodnota	Ref. rok	Konečná cieľová	Zdroj údajov	Poznámky
-----	------------	----	------------	---------------	----------------------	----------	-----------------	--------------	----------

							hodnota (2029)		
PO2	PO4-SO(I)	RCR104	Riešenia prevzaté alebo rozšírené	riešenia	0	na	8	Monitorovací systém RO	-

2.3.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej oblasti:

- znevýhodnené a zraniteľné skupiny (napríklad deti, etnické menšiny, trvalo nezamestnaní ľudia, ľudia žijúci v chudobe, ľudia so zdravotným postihnutím, izolovaní starší ľudia atď.)

Očakáva sa, že žiadosti budú (okrem iných) realizovať aj nasledujúce druhy prijímateľov :

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- MSP;
- verejné orgány a inštitúcie;
- vzdelávacie organizácie;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi.

2.3.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.3.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.3.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Nerelevantné

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO2	EFRR	PO4-SO(I)	163 Podpora sociálnej integrácie osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením, vrátane najodkázanejších osôb a detí	3 271 100,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO2	EFRR	PO4-SO(I)	01 Grant	3 271 100,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO2	EFRR	PO4-SO(I)	33 Žiadne územné zameranie	3 271 100,00

2.4. Názov priority

PO2 Sociálne spolupráce

2.4.1. Špecifický cieľ

PO4-SO(II) – zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania prostredníctvom rozvoja dostupnej infraštruktúry vrátane podpory odolnosti pre diaľkové a online vzdelávanie a odbornú prípravu;

SO2.2 - Zlepšenie rovnakého prístupu k inkluzívnym a kvalitným službám v oblasti vzdelávania

2.4.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 2.2.1 - Inkluzívne a kvalitné vzdelávanie

Navrhované opatrenie prispieva k investíciám do vzdelávania a odbornej prípravy s cieľom zabezpečiť právo občanov na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, ktoré rozvíja ich kľúčové kompetencie a základné zručnosti. Program podporuje opatrenia na odstránenie negatívnych účinkov narušenia poskytovania príležitostí na vzdelávanie, odbornú prípravu a mobilitu pre učiacich sa, učiteľov a vychovávateľov spôsobené opatreniami prijatými na boj proti šíreniu vírusu COVID-19.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných organizácií;
- zlepšujú monitorovacie a hodnotiace systémy preukazujúce pokrok škôl;
- poskytujú školenie pre zamestnancov škôl a zvyšujú dostupnosť a používanie kvalitných vzdelávacích nástrojov a zdrojov;
- prispôsobujú osvedčené postupy a zdroje na zavádzanie kooperatívnych prístupov v školách s cieľom zlepšiť inkluzívnosť a poskytnúť rovnaké príležitosti;
- predchádzajú predčasnému ukončeniu školskej dochádzky a zapájajú tých, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku do vzdelávania a odbornej prípravy;
- rozvíjajú digitálne vzdelávacie nástroje vrátane nástrojov zameraných na zlepšenie digitálnej gramotnosti, nové prístupy, metodiky;
- vylepšujú a modernizujú vzdelávaciu infraštruktúru, a tým zlepšujú vzdelávacie prostredie pre študentov a pracovné podmienky pre učiteľov;
- realizujú preventívne programy a kampane na zvyšovanie povedomia o zdravotných problémoch medzi študentmi a ich rodinami (napr. užívanie drog, kybernetické nebezpečenstvá, šikanovanie atď.).

2.4.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špec. cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Mer. jedn. [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO2	PO4-SO(II)	RC0116	Spoločne vyvinuté riešenia	riešenia	0	10

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špec. cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Výcho- dis- ková hod- nota	Ref. rok	Ko- nečná cie- ľová hod- nota (2029)	Zdroj údajov	Po- známky
PO2	PO4-SO(II)	RCR104 Interreg	Prevzaté alebo rozšírené riešenia	riešenia	0	na	8	Monitorovací systém RO	-

2.4.1. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej oblasti:

- študenti
- učitelia
- obyvatelia pohraničného regiónu;

Očakáva sa, že žiadosti budú realizovať (okrem iných) aj tieto druhy prijímateľov :

- vzdelávacie organizácie;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- orgány verejnej moci.

2.4.2. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.4.3. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.4.4. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO2	EFRR	PO4-SO(II)	122 Infraštruktúra pre základné a stredoškolské vzdelávanie	2 336 500,00
PO2	EFRR	PO4-SO(II)	124 Infraštruktúra pre odborné vzdelávanie a prípravu a vzdelávanie dospelých	934 600,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO2	EFRR	PO4-SO(II)	01 Grant	3 271 100,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-S0(II)	33 Žiadne územné za- meranie	3 271 100,00

2.5. Názov priority

Prioritná os 2 - Sociálne spolupráce

2.5.1. Špecifický cieľ

PO4- SO(V) – zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti a posilnenie odolnosti zdravotníckych systémov vrátane primárnej starostlivosti a podpora prechodu z ústavnej na rodinnú a komunitnú starostlivosť;

SO2.3 - Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti

2.5.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 2.3.1 - Zlepšenie rodinných a komunitných služieb zdravotnej starostlivosti

Navrhované opatrenia majú za cieľ zlepšiť solidaritu medzi generáciami v starnúcej spoločnosti a vytvárajú podmienky, ktoré umožňujú starším ľuďom lepšie sa starať o vlastný život a prispievať k ekonomike a spoločnosti a žiť dôstojne ako plnohodnotní členovia spoločnosti.

Veľké segregované pobytové inštitúcie nedokážu zabezpečiť služby zamerané na človeka a primeranú podporu potrebnú na dosiahnutie úplného začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím, problémami duševného zdravia a starších ľudí. Navrhované opatrenia eliminujú fyzické odlúčenie týchto občanov od komunít a rodín a umožňujú im plne sa zapojiť do ich komunity a širšej spoločnosti prostredníctvom rozvoja rodinných a komunitných zdravotníckych služieb.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú cezhraničnú inštitucionálnu spoluprácu príslušných organizácií a orgánov prostredníctvom vypracovania spoločných politík, stratégií a plánov;
- podporujú výskum a inovácie na zlepšenie života ľudí so zdravotným postihnutím, ľudí s problémami duševného zdravia a starších ľudí;
- zlepšujú služby umožňujúce ľuďom pracujúcim mimo zdravotníckych zariadení vykonávať ich služby na individuálnej, rodinnej alebo komunitnej úrovni;
- podporujú elektronické začlenenie a elektronické zdravotníctvo, technologické inovácie a inovácie v oblasti IKT (napr. telemedicína);
- zavádzajú inovatívne terapeutické metodiky pre rozvoj motorických, zmyslových a kognitívnych zručností starších dospelých;
- podporujú prevenciu chorôb a včasnú diagnostiku počas celého životného cyklu, ako aj rehabilitáciu vedúcu k aktívnemu a zdravému starnutiu a nezávislému životu;
- zapájajú miestne komunity prostredníctvom vzdelávacích aktivít
- a zvyšovaním informovanosti;

Opatrenie 2.3.2 - Posilnenie cezhraničnej spolupráce medzi zdravotníckymi zariadeniami

Navrhované opatrenia uľahčujú prekračovanie hraníc, čo podporuje mobilitu pacientov a zdravotníckych pracovníkov a buduje prístup k vysokokvalitným službám zdravotnej starostlivosti v cezhraničnej oblasti.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- posilňujú spoluprácu príslušných organizácií a orgánov prostredníctvom vypracovania spoločných politík, stratégií, plánov, metód a štúdií;
- podporujú cezhraničné zdravotnícke služby, ktoré umožňujú cezhraničnú mobilitu pacientov a zdravotníckych pracovníkov;
- budujú prístup ku kvalitným zdravotníckym službám využívaním nového vybavenia, zdieľaných

služieb a spoločných zariadení v cezhraničnej oblasti;

- používajú telekomunikačnej technológie na lekárske diagnostické, monitorovacie a terapeutické účely;
- podporujú prenos know-how medzi príslušnými organizáciami najmä v súvislosti s pandemickou krízou a jej účinkami.

2.5.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špec. cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Mer. jedn. [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO2	PO4-SO(V)	RC0116	Spoločne vypracované riešenia	riešenia	0	18

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špec. cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Východisková hodnota	Ref. rok	Konečná cieľová hodnota (2029)	Zdroj údajov	Poznámky
PO2	PO4-SO(V)	RCR84	Organizácie spolupracujúce po ukončení projektu	organizácie	0	na	28	Monitorovací systém RO	-

2.5.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej oblasti:

- obyvatelia pohraničnej oblasti;
- ľudia so zdravotným postihnutím;
- ľudia s problémami duševného zdravia a
- starší ľudia.

Očakáva sa, že žiadosti budú realizovať tieto druhy prijímateľov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- mimovládne organizácie;
- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- verejné inštitúcie a orgány;
- zdravotnícke inštitúcie;
- MSP;
- univerzity a výskumné organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- vzdelávacie organizácie.

2.5.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.5.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.5.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-SO(V)	159 Opatrenia na zlepšenie poskytovania rodinných služieb a komunitných služieb starostlivosti	3 271 100,00
P02	EFRR	P04-SO(V)	129 Zdravotnícke vybavenie	3 738 400,00
P02	EFRR	P04-SO(V)	131 Digitalizácia v zdravotníctve	1 401 900,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-SO(V)	01 Grant	8 411 400,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-SO(V)	33 Žiadne územné zameranie	8 411 400,00

2.6. Názov priority

P02 – Sociálne spolupráce

2.6.1. Špecifický cieľ

P04-SO(VI) posilnenie úlohy kultúry a trvalo udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji, sociálnom začlenení a sociálnych inováciách;

S02.4. - Posilnenie úlohy kultúry a udržateľného cestovného ruchu v hospodárskom rozvoji

2.6.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 2.4.1 - Zachovanie miestneho dedičstva

Pod vplyvom procesov akými sú globalizácia, modernizácia a urbanizácia vidia vidiecke obce svoju autenticitu, identitu, tradíciu lokalít ako podkopávanú, čím sú menej schopné pracovať na zachovaní svojej miestnej identity. Toto opatrenie umožňuje malým mestským oblastiam a vidieckym obciam udržať a posilniť si svoju miestnu identitu.

Toto sa vykonáva najmä vo forme činností týkajúcich sa tvorby lokalít; čím sa silne spája miestna identita s identitou lokality. Opatrenie prispieva k zlepšeniu kvality života a zachovaniu miestnych hodnôt a tradícií v malých mestských oblastiach a vidieckych obciach.

Opatrenie, okrem iného, podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré majú za cieľ:

- valorizovať miesta kultúrneho, historického a náboženského dedičstva a zabezpečiť ich udržateľné využitie na budovanie komunít a kultúrne účely zvyšujúce kvalitu života miestnej komunity;
- podporovať „inteligentné a konkurencieschopné dediny“ vo vidieckych oblastiach, ktoré využívajú inovatívne riešenia na zlepšenie svojej odolnosti, pričom stavajú na miestnych silných stránkach a príležitostiach.

Opatrenie 2.4.2 - Komplexný rozvoj turistických destinácií

Očakáva sa, že toto opatrenie zvýši celkovú udržateľnosť a konkurencieschopnosť cestovného ruchu v regiónoch poskytovaním integrovaných, vzájomne prepojených a harmonizovaných turistických ponúk (napr. tematické trasy, balíčky cestovného ruchu atď.). Opatrenie je primárne zamerané na podporu ekologického, zeleného, tematického a MICE (rozumej stretnutia, stimuly, konferencie, výstavy) turizmu v malom rozsahu, ktorý zahŕňa návštevu prírodných oblastí, ktoré minimalizujú vplyv na životné prostredie a podporujú blahobyt miestnych ľudí. Očakáva sa, že komplexný zážitok cestovného ruchu s doplnkovými službami a kvalitnými a s digitalizovanými informáciami prispeje k predĺženiu pobytu v regióne. Navyše, integrovaný prístup prostredníctvom **územných akčných plánov** založených na spolupráci medzi už existujúcimi individuálnymi rozvojmí môže podporiť celkovú udržateľnosť projektov cestovného ruchu z posledných rokov.

Opatrenie okrem iného podporuje nasledovné cezhraničné iniciatívy:

- ochrana, obnova, rekonštrukcia a valorizácia lokalít kultúrneho, historického, náboženského a prírodného dedičstva zabezpečujúca ich udržateľné využitie pre cestovný ruch;
- rozvoj záujmových bodov priťahujúcich návštevníkov v programovej oblasti;
- zlepšiť infraštruktúrne zázemie destinácií cestovného ruchu (parkoviská, infraštruktúra údržby atď.);
- rozvíjať dostupnosť destinácií cestovného ruchu budovaním ciest a cyklistických komunikácií;
- vytváranie nových alebo rozvoj existujúcich trhovo orientovaných služieb cestovného ruchu;
- rozvoj tematických trás, spoločné balíčky cestovného ruchu, harmonizácia komplexných ponúk cestovného ruchu,
- propagovať potenciál digitalizácie služieb v cestovnom ruchu;

- vytvorenie inštitucionálneho zázemia pre koordináciu regionálneho cestovného ruchu atď.

2.6.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

PO	Špeci- fický cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Merná jed- notka [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
PO2	PO4- SO(VI)	RC077	Počet podporených kultúrnych pamiatok a pamiatok cestovného ruchu	lokality	0	60

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

PO	Špeci- fický cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jed- notka	Výcho- dis- ková hod- nota	Ref. rok	Ko- nečná cie- ľová hod- nota (2029)	Zdroj úda- jov	Po- známky
PO2	PO4- SO(VI)	RCR84	Organizácie spolupracu- júce cez hranice po ukončení projektu	organizácie	0	na	125	Monitorovací systém MA	-

2.6.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú tieto zainteresované strany programovej ob-
lasti:

- obyvatelia programovej oblasti;
- obyvatelia malých mestských oblastí a vidieckych obcí;
- návštevníci;
- podnikatelia v službách cestovného ruchu;

Očakáva sa, že žiadosti v rámci opatrenia 2.4.1 budú realizovať tieto typy príjemcov (nie sú
vyčerpávajúce):

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie
- EZÚS
- organizácie destinačného manažmentu
- mimovládne organizácie
- cirkvi
- múzeá a kultúrne inštitúcie

V prípade akcie 2.4.2. je program ochotný realizovať územné akčné plány s podmienkou, že územné
akčné plány sa budú zaoberať komplexným rozvojom cezhraničných destinácií cestovného ruchu a
budú zahŕňať týchto potenciálnych príjemcov (zoznam nie je vyčerpávajúci):

- miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie
- EZÚS
- organizácie destinačného manažmentu
- mimovládne organizácie
- cirkvi
- múzeá a kultúrne inštitúcie
- riaditeľstvá národných parkov a prírodných parkov
- súkromní podnikatelia a malé a stredné podniky

2.6.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

V prípade opatrenia 2.4.1 sa žiadosti vyberú prostredníctvom jednokolového výberového konania. V prípade opatrenia 2.4.2 sa žiadosti vyberú prostredníctvom dvojkolového výberového konania podobného tomu, ktoré bolo použité v programe Interreg V-A. V roku 2013 začali riadiace orgány programu navrhovať úplne nový spôsob financovania, ktorý mal reflektovať na rôzne územné potreby a výzvy, garantuje trvanlivosť podporených projektov a spája verejný a súkromný sektor s cieľom vytvárať nové pracovné miesta.

Nové rozvojové a výberové konanie vychádzalo zo spoločného plánu cezhraničného rozvoja s názvom Územný akčný plán pre zamestnanosť (TAPE). Základom uvedeného akčného plánu bola starostlivo načrtnutá cieľová oblasť. Oblasť musela byť geograficky súvislá, zahŕňajúca územia oboch členských štátov a musela tvoriť súvislý geografický, ekonomický a sociálny celok, ktorý je vhodný na riešenie výziev trhu práce alebo určitých zoskupení ekonomických aktivít.

Zainteresované strany museli presne identifikovať potreby a možnosti cieľovej oblasti a navrhnuť komplexné operácie s celkovým cieľom vytvoriť nové pracovné miesta a zvýšiť cezhraničnú mobilitu pracovnej sily. Keďže tieto operácie je ťažké riešiť v rámci jedného projektu, žiadatelia museli vytvoriť vzájomne prepojenú skupinu projektov zahŕňajúcu tvrdé a mäkké prvky. Každý TAPE musel obsahovať 3 až 8 návrhov projektov, ktoré sú v synergickom alebo komplementárnom vzťahu.

V dôsledku dvojkolovej výzvy na súťaž program financoval realizáciu 9 rôznych akčných plánov vrátane viac ako 45 projektov v rámci programovej oblasti na podporu udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a cezhraničnej pracovnej mobility.

2.6.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.6.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – oblasť intervencie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-SO(VI)	158 Opatrenia na posilnenie rovnakého a včasného prístupu ku kvalitným, udržateľným a cenovo dostupným službám	17 757 400,00
P02	EFRR	P04-SO(VI)	165 Ochrana, rozvoj a propagácia verejného turistického kapitálu a turistických služieb	4 673 000,00
P02	EFRR	P04-SO(VI)	166 Ochrana, rozvoj a podpora kultúrneho dedičstva a kultúrnych služieb	18 692 000,00
P02	EFRR	P04-SO(VI)	167 Ochrana, rozvoj a podpora prírodného dedičstva a ekoturizmu okrem lokalít Natura 2000	9 346 000,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-SO(VI)	01 Grant	50 468 400,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
P02	EFRR	P04-S0(VI)	33 Žiadne územné za- meranie	50 468 400,00

2.7. Názov priority

Prioritná os 3 - Inštitucionálne spolupráce

2.7.1. Špecifický cieľ

ISO1- SO(II) Posilniť efektívnu verejnú správu podporou právnej a administratívnej spolupráce a spolupráce medzi občanmi, aktérmi občianskej spoločnosti a inštitúciami, najmä s cieľom vyriešiť právne a iné prekážky v pohraničných oblastiach

S03.1 - Zvýšiť efektívnosť verejnej správy podporou právnej a administratívnej spolupráce

2.7.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 3.1.1 - Odstránenie prekážok na hraniciach

Silnejšia integrácia slovensko-maďarského pohraničia a zintenzívnenie cezhraničných interakcií (mobilita) si vyžaduje systematické monitorovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych bariér. Špecifický cieľ Interreg 1 výslovne uprednostňuje intervencie zamerané na prekážky na hraniciach, prostredníctvom ktorých môže program výrazne zlepšiť podmienky vykonávania cezhraničných projektov.

Opatrenie okrem iného podporuje cezhraničné iniciatívy, ktoré:

- systematicky identifikujú existujúce prekážky, s ktorými sa stretávajú bežní občania;
- analyzujú právne pozadie prekážok;
- vytvárajú platformy na výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi;
- vypracovávajú projekty na riešenie identifikovaných prekážok;
- prevádzkujú stálu asistenčnú službu, ktorá zbiera a poskytuje informácie o prekážkach, riešeníach a podmienkach cezhraničnej mobility pre ľudí na hraniciach, vlastníkov projektov a orgány.

2.7.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

PO	Špecifický cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Merná jednotka [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
P03	ISO 1-S0b)	RC0117	Riešenia právnych alebo administratívnych prekážok	prekážky	0	10

Tabuľka 3 – Ukazovatele výsledkov

PO	Špecifický cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Výcho-disková hodnota	Ref. rok	Konečná cieľová hodnota (2029)	Zdroj údajov	Po-zná mky
P03	ISO 1-S0b)	RCR82	Zmiernené alebo vyriešené právne alebo administratívne cezhraničné prekážky	prekážky	0	na	4	Moni-torovací system RO	-

2.7.4. Hlavné cieľové skupiny

Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia programového územia. Očakáva sa, že projekty budú realizovať mimovládne organizácie.

2.7.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Vzhľadom na strategický a zároveň koordinačný charakter odstraňovania hraničných prekážok sa plánuje financovanie akcie prostredníctvom koordinačného projektu strategického významu.

2.7.6. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.7.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – intervenčné pole

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO-SO b)	173 Zvyšovanie inštitucionálnej kapacity verejných orgánov a zainteresovaných strán pri realizácii projektov a iniciatív územnej spolupráce v cezhraničnom, nadnárodnom, námornom a medziregionálnom kontexte.	1 401 900,00

Table 5 - Dimension 2 – form of financing

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO-SO b)	01 Grant	1 401 900,00

Table 6 - Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO-SO b)	33 Žiadne územné zameranie	1 401 900,00

2.8. Názov priority

Prioritná os 3 - Inštitucionálne spolupráce

2.8.1. Špecifický cieľ

ISO1- SO(c) budovanie vzájomnej dôvery, najmä podporovaním medzil'udských aktivít

SO3.2 - Budovanie vzájomnej dôvery

2.8.2. Súvisiace typy opatrení a ich očakávaný príspevok k uvedeným špecifickým cieľom a v relevantnom prípade k makroregionálnym stratégiám a stratégiám pre morské oblasti, kde je to vhodné

Opatrenie 3.2.2 - Fond malých projektov

Očakáva sa, že toto opatrenie prispeje k posilneniu cezhraničnej spolupráce medzil'udskými činnosťami prostredníctvom Fondu malých projektov. Celkovým cieľom Fondu malých projektov (FMP) je posilniť sociálnu súdržnosť cez hranice podporou spolupráce na miestnej úrovni a vytvoriť a zlepšiť dlhodobú spoluprácu medzi aktérmi na oboch stranách hranice prostredníctvom podpory miestnych/regionálnych projektov.

Očakáva sa, že toto opatrenie vytvorí nové cezhraničné partnerstvá a vybuduje vzájomnú dôveru na úrovni obcí, verejných inštitúcií a občanov.

Opatrenie okrem iného podporuje nasledovné cezhraničné iniciatívy:

- organizovanie cezhraničných kultúrnych a športových podujatí pre ľudí žijúcich v prihraničnej oblasti;
- budovanie nových partnerstiev medzi samosprávami, verejnými inštitúciami, hospodárskymi subjektmi prostredníctvom spoločných študijných ciest, spoločných zasadnutí správnych rád, odborných konferencií atď.;
- organizovanie výmenných programov a spoločných táborov pre deti;
- podpora dvojjazyčnosti a digitalizácie;
- podpora festivalov a predstavení na podporu cezhraničného partnerstva;
- podpora spoločného vývoja projektov a prípravy projektov pre budúcu výzvu programu Interreg na predkladanie návrhov.

2.8.3. Ukazovatele

Tabuľka 2 - Ukazovatele výstupov

Pr.	Špecifický cieľ	ID [5]	Ukazovateľ	Merná jednotka [255]	Čiastkový cieľ (2024) [200]	Konečná cieľová hodnota (2029) [200]
P03	ISO 1-SO(c)	RC0115	Spoločne zorganizované cezhraničné verejné podujatia	podujatia	0	320

Tabuľka 3 - Ukazovatele výsledkov

Pr.	Špecifický cieľ	ID	Ukazovateľ	Mer. jednotka	Výchoďisková hodnota	Ref. rok	Konečná cieľová hodnota (2029)	Zdroj údajov	Poznámky
P03	ISO 1-SO(c)	RCR84	Organizácie spolupracujúce cez hranice po ukončení projektu	organizácie	0	na	260	Monitorovací systém	-

								RO	
--	--	--	--	--	--	--	--	----	--

2.8.4. Hlavné cieľové skupiny

- Hlavnými cieľovými skupinami špecifického cieľa sú obyvatelia programového územia. Očakáva sa, že projekty budú implementovať: miestne a územné samosprávy a ich rozpočtové organizácie;
- Európske zoskupenia pre územnú spoluprácu;
- mimovládne organizácie;
- cirkvi;
- vzdelávacie inštitúcie;
- súkromní podnikatelia a MSP.

2.8.5. Označenie konkrétneho cieľového územia vrátane plánovaného využívania integrovaných územných investícií (IÚI), miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo ďalších územných nástrojov

Nerelevantné

2.8.6. S prihliadnutím na už existujúci mechanizmus Fondu malých projektov v období 2014 - 2020 budú správcovia FMP (EZÚS) pokračovať v implementácii s potrebnými zmenami na základe získaných skúseností. Plánované využitie finančných nástrojov

Nerelevantné

2.8.7. Orientačné rozdelenie zdrojov na programy EÚ podľa typu intervencie

Tabuľka 4 – Dimenzia 1 – intervenčné pole

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO 1-SO c)	173 Zvyšovanie inštitucionálnej kapacity verejných orgánov a zainteresovaných strán pri realizácii projektov a iniciatív územnej spolupráce v cezhraničnom, nadnárodnom, námornom a medziregionálnom kontexte	12 149 800,00

Tabuľka 5 – Dimenzia 2 – forma financovania

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO 1-SO c)	01 Grant	12 149 800,00

Tabuľka 6 – Dimenzia 3 – mechanizmus územnej realizácie a územné zameranie

Číslo priority	Fond	Špecifický cieľ	Kód	Suma (v EUR)
PO3	EFRR	ISO-SO c)	33 Žiadne územné zameranie	12 149 800,00

3. Finančný plán

3.1. Finančné rozpočtové prostriedky podľa roku

Tabuľka 7

Fond	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Spolu
EFRR	0,00	22,037,094	22,391,075	22,752,137	23,120,419	19,158,056	19,541,219	129,000,000
Spolu	0,00	22,037,094	22,391,075	22,752,137	23,120,419	19,158,056	19,541,219	129,000,000
(1) Interreg A, vonkajšia cezhraničná spolupráca								

3.2. Celkové finančné rozpočtové prostriedky podľa fondu a národného spolufinancovania

Tabuľka 8

Cieľ politiky č.	Priorita	Fond	Základ pre výpočet podpory EÚ (celkové oprávnené náklady alebo verejný príspevok)	Príspevok EÚ (a)=(a1)+(a2)	Orientačné rozdelenie príspevku EÚ		Národný príspevok (b)=(c)+(d)	Orientačné rozdelenie národného príspevku		Spolu (e)=(a)+(b)	Miera spolufinancovania (f)=(a)/(e)	Príspevky tretích krajín (pre informáciu)
					bez technickej pomoci podľa Článku 27 ods. 1 a1)	pre technickú pomoc podľa článku 27 ods. 1 a2)		Národný verejný (c)	Národný súkromný (d)			
PO2 „Zelenšia, nízkouhlíková Európa podporovaním čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, prispôsobenia sa zmene klímy a prevencie a riadenia rizík“	Priorita 1 Zelené spolupráce	EFRR ⁽¹⁾	Spolu oprávnené náklady	44 500 000	41 589 700	2 910 300	11 125 000	9 025 000	2 100 000	55 625 000	80,0 %	-
PO4 „Sociálnejšia Európa – Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa realizujúca Európsky pilier sociálnych práv“	Priorita 2 Sociálne spolupráce	EFRR	Celkové oprávnené náklady	70 000 000	65 422 000	4 578 000	17 500 000	15 200 000	2 300 000	87 500 000	80,0 %	-
ISO1 „Lepšie riadenie spolupráce“	Priorita 3 Inštitucionálne spolupráce	EFRR	Celkové oprávnené náklady	14 500 000	13 551 700	948 300	3 625 000	3 625 000	0	18 125 000	80,0 %	-
Spolu				129 000 000	120 563 400	8 436 600	32 250 000	27 850 000	4 400 000	161 250 000	80,0 %	-

(2) Interreg A, vonkajšia cezhraničná spolupráca

4. Akcie uskutočnené na zapojenie príslušných programových partnerov do prípravy programu Interreg a úloha týchto programových partnerov pri vykonávaní, monitorovaní a hodnotení

Partneri a ich úlohy pri príprave programu

V súlade so zásadou viacúrovňového riadenia bolo zapojenie partnerov ústredným prvkom počas celého vývoja programu. Proces tvorby programu koordinuje programový výbor (PC) zložený z príslušných ministerstiev a organizácií na regionálnej, krajskej a miestnej úrovni z Maďarska a Slovenskej republiky.

Z Maďarska k nim patria:

Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Maďarska, Ministerstvo financií Maďarska, Ministerstvo pre inovácie a technológiu Maďarska,² Széchenyi Program Office Nonprofit Llc, Rábsko-mošonsko-šopronská župa, Komárňansko-ostrihomská župa, Peštianska župa, Novohradská župa, Hevešská župa, Boršodsko-abovsko-zemplínska župa, Sabolčsko-satmársko-berežská župa.

Zo Slovenskej republiky k zapojeným inštitúciám patria:

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 355/2020 zo dňa 4. júna 2020 a Dohodou o prechode práv a povinností, úloha vnútroštátneho orgánu Slovenskej republiky pre program Slovensko-Maďarskej spolupráce Interreg V-A prešla od 1. októbra 2020 z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej Republiky na Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej Republiky), Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Bratislavský samosprávny kraj, Trnavský samosprávny kraj, Nitriansky samosprávny kraj, Banskobystrický samosprávny kraj a Košický samosprávny kraj.

Do procesu tvorby programu boli zapojené aj spoločný sekretariát a riadiaci orgán, ako aj vnútroštátny orgán programu spolupráce Interreg V-A Slovensko-Maďarsko.

Proces tvorby programu zahŕňal aj poradcov, ktorí ponúkli hodnotné vstupy do procesu tvorby programu.

Z Maďarska bol poradnou inštitúciou sekretariát stratégie pre podunajskú oblasť, zatiaľ čo zo Slovenskej republiky bolo poradnou inštitúciou Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky ako centrálny koordinačný orgán v Slovenskej republike.

Kľúčové čiastkové ciele procesu tvorby programu boli schôdze programového výboru za účasti členov programového výboru, pozorovatelia a experti, ktorí vypracovali územnú analýzu, expertný tím zostavujúci kapitolu 2 programového dokumentu, ako aj experti na strategické environmentálne hodnotenie (experti SEA). Úlohou programového výboru – okrem riadenia a strategickkej koordinácie procesu plánovania – bolo prediskutovať a schváliť hlavné čiastkové ciele a výstupy procesu tvorby programu (územná analýza, strategické environmentálne hodnotenie (SEA), pracovné dokumenty súvisiace so stratégiou a obsahom návrhu programu Interreg).

Referent Európskej komisie (ďalej len „EK“) zodpovedný za program bol zapojený do procesu a bol informovaný o stave a úspechoch tvorby programu prostredníctvom písomnej komunikácie a účasti na stretnutiach programového výboru.

Okrem toho boli od začiatku procesu prípravy programu priamo a aktívne zapojení relevantní aktéri z programovej oblasti na participatívnom princípe v súlade s ustanoveniami kódexu správania a na základe cenného príspevku programového výboru a spoločného sekretariátu programu spolupráce Interreg VA Slovensko-Maďarsko (na základe ich miestnych znalostí a skúseností s programom 2014 – 2020).

2 Uvedené bolo dňa 1. Januára 2021 nahradené Kanceláriou predsedu vlády Maďarska

Účasť založená na kódexe správania sa uskutočnila prostredníctvom série workshopov, rozhovorov a verejných online konzultácií s cieľom nadviazať s nimi aktívny dialóg (napr. identifikácia miestnych výziev a rozvojové potreby, konkrétne opatrenia a nápady projektu, existujúci a potenciálni žiadatelia a siete spolupráce atď.). Workshopy boli zorganizované za účelom zapojenia zainteresovaných strán do procesu tvorby programu.

Proces tvorby programu sa začal v júni 2019, pričom ho iniciovalo Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Maďarska ako Riadiaci orgán programu spolupráce Interreg V-A Slovensko-Maďarsko, ktorý inicioval prípravu územnej analýzy pohraničného regiónu. To bolo vykonané ako prvý krok s použitím dôkazmi podložených informácií popisujúcich územné procesy v rámci programového regiónu.

Za týmto účelom zostavený online prieskum sprímárnym cieľom získať informácie od miestnych zainteresovaných strán o ich tematických preferenciách, potenciálnych nápadoch na projekty a o ich názore na nástroje, ktoré možno použiť v rámci programu. Dotazník bol zaslaný širokému zoznamu zainteresovaných strán; na jednej strane ich spoločný sekretariát šíril prostredníctvom zoznamu adresátov žiadateľov; na druhej strane bol zostavený zoznam relevantných zainteresovaných strán zahŕňajúci všetky obce na hranici, ako aj súvisiace inštitúcie (napríklad univerzity, nemocnice, EZÚS, atď.). Tieto výsledky boli neskôr analyzované (spolu sa prieskumu zúčastnilo 296 respondentov, z toho 184 dotazníkov bolo doručených v maďarskom jazyku a 112 dotazníkov bolo vypracovaných v slovenskom jazyku).

S cieľom identifikovať potenciálne tematické oblasti budúceho programu, ako aj spoznať preferencie regionálnych zainteresovaných strán pri využívaní inovatívnych nástrojov, sa na oboch stranách hranice zorganizovali územné workshopy.

Na spresnenie vybraných tematických oblastí sa so zapojením sektorových profesionálov a expertov uskutočnili tematické workshopy (na tému správa dedičstva, hospodársky rozvoj a sociálne výzvy). Vzhľadom na pandémiu COVID-19 a zavedené obmedzenia sa na Slovensku nemohli konať osobné tematické workshopy, preto bola spustená séria online workshopov pre profesionálov z programovej oblasti. Celkovo sa uskutočnilo šesť online tematických workshopov, tri v maďarskom jazyku a tri v slovenskom jazyku.

Ako online prieskum, tak aj územné a sektorové workshopy vyústili do územnej analýzy, ktorá potom slúžila ako pevný základ pre ďalšiu prácu na výbere cieľov politik a formovaní dokumentu programu. Čo sa týka výberu priorít a špecifických cieľov, uskutočnili sa ďalšie hĺbkové rozhovory na základe vopred definovaných dotazníkov s odborníkmi nominovanými príslušnými ministerstvami a členmi programového výboru.

Verejnosť bola informovaná o procese tvorby programu na viacerých miestach; hlavne však na webových stránkach predchádzajúceho programu a kanále sociálnych médií programu spolupráce Interreg V-A Slovensko-Maďarsko.

Partneri a ich úlohy pri vykonávaní, monitorovaní a hodnotení programu

1. V súlade s príslušnými nariadeniami EK sa na príprave a vykonávaní programu podieľajú príslušní partneri z oboch zúčastnených členských štátov vrátane ich účasti v monitorovacom výbore. Členské štáty majú v úmysle zabezpečiť úzku spoluprácu medzi partnermi v oboch členských štátoch a so súkromným a iným sektorom. Na zložení monitorovacieho výboru sa členské štáty dohodnú nasledujúco: príslušné orgány;
2. subjekty spoločne zriadené v celej programovej oblasti alebo pokrývajúce jej časť, vrátane EZÚS;
3. zástupcovia programových partnerov uvedených v nariadení o spoločných ustanoveniach:

Nastavenie bude zabezpečené nomináciou partnerských krajín a úloha všetkých partnerov bude špecifikovaná v rokovacom poriadku.

Monitorovací systém a e-kohézia

Systém INTERREG+ - špeciálne navrhnutý pre tento program - je plne funkčný elektronický systém na výmenu údajov, monitorovanie a pracovný tok, ktorý bol vyvinutý v súlade so zásadami e-kohézie. Systém je možné používať počas celého životného cyklu programu a projektu. Úplný rozsah funkcií Back Office a Front Office systému zabezpečuje, že všetky výmeny údajov medzi príjemcami a orgánmi programu sa vykonávajú elektronicky, a poskytuje správy a štatistiky o výkonnosti projektov a programu.

5. Prístup k informovaniu o programe Interreg a jeho zviditeľňovaniu (ciele, cieľové skupiny, komunikačné kanály vrátane prípadného dosahu v sociálnych médiách, plánovaný rozpočet a príslušné ukazovatele pre monitorovanie a hodnotenie)

Komunikačné činnosti programu sledujú dva hlavné ciele. Po prvé, tieto činnosti podporujú úspešnú realizáciu programu na každej úrovni účasti. Naším druhým cieľom je zapojiť občanov do pozitívnejšieho prístupu k Európskej únii tým, že ukážeme pozitívny vplyv a pridanú hodnotu intervencie Únie prostredníctvom kapitalizácie výsledkov, skúseností a know-how.

Ciele

1. Podpora úspešnej realizácie programu primeranými, včasnými a presnými komunikačnými opatreniami, a to najmä:
 - včasným informovaním potenciálnych prijímateľov o možnostiach financovania;
 - poskytovaním informácií prijímateľom o tom, ako úspešne realizovať svoje projekty;
 - poskytovaním podpory prijímateľom pri komunikácii ich projektov;
 - poskytovaním relevantných a včasných informácií osobám s rozhodovacou právomocou v rámci programu.
2. Zabezpečenie efektívnej a transparentnej komunikácie medzi rôznymi orgánmi vykonávajúcimi program a s (potenciálnymi) prijímateľmi, a to najmä:
 - budovaním efektívnej komunikačnej štruktúry medzi orgánmi vykonávajúcimi program s cieľom zabezpečiť plynulý tok informácií;
 - vytváraním jasných, priamočiarych a zrozumiteľných usmernení a dokumentov.
3. Zapojenie občanov do pozitívnejšieho prístupu k Európskej únii, a to najmä:
 - informovaním širokej verejnosti o aktivitách a výsledkoch programu rôznymi kanálmi s využitím atraktívnych posolstiev;
 - využitím výsledkov predchádzajúcich operačných programov medzi Maďarskom a Slovenskom, ako aj výsledkov iných programov (Stratégia EÚ pre podunajskú oblasť (EUSDR), Dunajský nadnárodný program (DTP)).

Ukazovatele

- Cieľ 1) – Počet odborných podujatí
(informačné dni, semináre, školenia, workshopy, konzultácie, zasadnutia monitorovacieho výboru).
- Cieľ 2) – Úroveň spokojnosti založená na spätnej väzbe z podujatí z relevantných otázok.
- Cieľ 3) – Počet účastníkov na propagačných podujatiach a počet dosahov sociálnych médií.

Cieľové skupiny

Vybrané cieľové skupiny sa zameriavajú najmä na programovú oblasť maďarsko-slovenského pohraničia. Aktérmi sú osoby s rozhodovacou právomocou rozloženou na niekoľkých úrovniach (programové orgány, ministerstvá a agentúry), potenciálni a koneční prijímatelia (obce, verejné orgány, vzdelávacie inštitúcie, MSP, mimovládne organizácie, združenia a nadácie atď.), ako aj médiá/tlačové organizácie, ktoré majú širší dosah na širokú verejnosť, hlavne na obyvateľstvo maďarsko-slovenského pohraničia. Organizácie súvisiace s EÚ sa vyberajú aj s cieľom rozšíriť možný dosah výsledkov programu.

Komunikačné kanály

Program bude využívať rôzne komunikačné kanály s využitím flexibility kedy a ktorý z nich použiť, aby oslovil čo najvyšší počet ľudí z príslušnej cieľovej skupiny. Posolstvá budú tiež prispôbované príslušnému kanálu a cieľovej skupine podľa cieľa komunikačnej aktivity. Hlavnými kanálmi sú webová stránka, platformy sociálnych médií (v Maďarsku a na Slovensku sú najčastejšie používané platformy typu Facebook a LinkedIn), branding, verejné podujatia, online a/alebo tlačené publikácie, audiovizuálne produkcie a vzťahy s médiami. Spoločný sekretariát programu je k dispozícii na konzultácie všetkým účastníkom a zainteresovaným stranám. Tieto konzultácie po telefóne, v kancelárii, online alebo na mieste posilňujú otvorenú komunikáciu, budujú dôveru a prispievajú k efektívnej a úspešnej implementácii programu.

Horizontálne princípy

Všetky aktivity musia rešpektovať nasledujúce horizontálne princípy:

Transparentná prevádzka

Rozhodnutia monitorovacieho/programového výboru, výročné správy, zhrnutia, informácie o financovaných projektoch sa zverejňujú na webovej stránke programu;

Rovnaké príležitosti pre všetkých

Väčšina informácií o činnosti a výsledkoch programu je k dispozícii na webovej stránke programu. Sú dostupné vo vysoko kontrastnej verzii pre slabozrakých. Pri organizovaní podujatí program uprednostňuje lokality, ktoré spĺňajú štandardy technickej dostupnosti pre osoby so zníženou pohyblivosťou. Členovia spoločného sekretariátu sú k dispozícii, aby pomohli hosťom so zdravotným postihnutím aj prostredníctvom osobných konzultácií;

Udržateľné využívanie zdrojov

Program bude uplatňovať ekologický prístup pri vykonávaní svojich komunikačných aktivít (vrátane propagačných materiálov, organizácie podujatí, tlače atď.);

Správne finančné riadenie

Pri výbere vhodnej komunikačnej aktivity a kanála, ktorý sa má použiť, sa bude sledovať efektívnosť nákladov s ohľadom na cieľ, ktorý sa má dosiahnuť.

Orientačný rozpočet základných komunikačných aktivít a aktivít zviditeľňovania

V každom ročnom rozpočte technickej pomoci (TP) bude vyhradený dostatočný rozpočet, ktorý bude predstavovať minimálne 0,3 % celkového rozpočtu Programu. Komunikácia obsahuje nasledovné typy aktivít:

- reklamy s výzvami na predloženie návrhov (štátna a krajská úroveň);
- organizácia informačných dní, tematických dní a fór na vyhľadávanie partnerov;
- organizácia workshopov pre prijímateľov;
- organizácia otváracej a záverečnej konferencie;
- materiály a podujatia propagujúce komunikáciu;
- webový dizajn, vývoj a údržba webových stránok a iné digitálne kanály/nástroje;
- služby a aplikácie grafického dizajnu.

6. Údaje o podpore malých projektov vrátane malých projektov v rámci fondov malých projektov

Program Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko ponúka priamu podporu prostredníctvom fondu malých projektov v súlade s článkom 25 nariadenia Interreg.

Malé projekty v rámci programov medzi Slovenskom a Maďarskom

Od roku 1999 boli realizované prvé cezhraničné programy medzi Maďarskom a Slovenskom. Zväčša išlo o projekty malého rozsahu zaradované sa k najpopulárnejším typom projektov medzi prijímateľmi na oboch stranách hranice. Zatiaľ čo pri prvých programoch Phare bola finančná kapacita programu rozsahovo obmedzená na poskytovanie podpory malým projektom, možnosť mať projekty malého rozsahu zostala vo všetkých doterajších programoch, čo otvorilo dvere pre menších, nových aktérov najmä s malými projektmi, aby sa zapojili do cezhraničnej spolupráce.

Zatiaľ čo v programovom období 2007 – 2013 boli projekty malého rozsahu financované aj v rôznych typoch opatrení, počas plánovacieho procesu na roky 2014 – 2020 rozhovory s expertmi a workshopy ohniskových skupín počas prvej fázy vypracovania programu preukázali veľký záujem zúčastňovať sa na cezhraničných rozvojových aktivitách zo strany malých organizácií občianskej spoločnosti, ktoré však z dôvodu ich obmedzenej organizačnej kapacity a skúseností alebo malého rozpočtu ich projektov nie sú oprávnené na podporu prostredníctvom iných, tematicky zameraných priorít programu.

Tento záujem potvrdili aj regionálne orgány a výsledky kohéznej analýzy prihraničného regiónu. Jedným z možných spôsobov, ako umožniť malým komunitám, mimovládny organizáciám zapojiť sa do programu, bolo zavedenie fondu malých projektov do programu.

Fond malých projektov v rokoch 2014 – 2020

V programovom období 2014 – 2020 fond malých projektov vytváral vhodné podmienky na realizáciu hodnotných projektov s nižšími rozpočtami a praktickejším nastavením projektov.

FMP je nástroj v rámci programu spolupráce pre organizácie na realizáciu projektov s malým rozpočtom. Minimálna výška grantu na projekt FMP je 5 000 € a maximálna 50 000 €. FMP je riadený prostredníctvom dvoch zastrešujúcich projektov realizovaných príslušnými EZÚS; jeden vo východnej a jeden v západnej časti programovej oblasti.

Účel a cieľ fondu malých projektov v rokoch 2021 – 2027

Pokračovanie fondu malých projektov vo východnej a západnej časti programovej oblasti s väčším zameraním na medziludské akcie umožní menším inštitúciám a organizáciám, ktoré už boli prijímateľmi nášho programu, aby sa doň opäť zapojili, ale umožní aj začlenenie úplne nových aktérov do programu a ďalšie zvýšenie rôznorodosti ľudí a organizácií zapojených do cezhraničnej spolupráce medzi Maďarskom a Slovenskom.

Hoci sa dostupné finančné prostriedky na roky 2021 – 2027 v porovnaní s predchádzajúcim obdobím znížili, malé projekty môžu pomôcť zachovať dosah programu.

Malé projekty v rámci schémy FMP budú mať za cieľ:

- podporovať priamu spoluprácu medzi občanmi a inštitúciami;
- lákať nových prijímateľov do spolupráce;
- zakotvovať spoluprácu vo viacerých a bezprecedentných oblastiach;
- stavať spoluprácu na pevnejšie základy vďaka diverzifikácii;
- a zvyšovať viditeľnosť programu a tým aj Interregu v celom regióne.

Potenciálne cieľové skupiny

Široká škála projektov v rámci týchto priorít môže zahŕňať (okrem iného) aktivity, ktoré realizujú:

- organizácie občianskej spoločnosti;
- neziskové organizácie;
- organizácie na ochranu životného prostredia a prírody;
- miestne samosprávy;
- regionálne organizácie a regionálne orgány verejnej moci a ich organizácie;
- profesijné organizácie;
- vzdelávacie organizácie;
- výskumné organizácie;
- miestne mediálne organizácie;
- sociálna práca a služby sociálnej starostlivosti;
- odborné školy;
- organizácie správy destinácií cestovného ruchu alebo profesijné organizácie cestovného ruchu
- kultúrne inštitúcie/organizácie zaoberajúce sa kultúrou (napr. divadlá, kultúrne domy/kultúrne strediská, knižnice, múzeá, galérie, hudobné a umelecké školy a pod.);
- organizácie cezhraničnej spolupráce a
- iné príslušné organizácie.

Vykonávacie ustanovenia

V porovnaní s vykonávacími ustanoveniami FMP v programovom období 2014 – 2020 budú v rokoch 2021 – 2027 vytvorené atraktívnejšie podmienky pre malé projekty, ako napríklad

- obmedzená dĺžka trvania projektu (orientačná dĺžka maximálne 18 mesiacov);
- používanie jednoduchších postupov (napr. zjednodušený proces výberu, jednoduchšie postupy podávania správ a overovania atď.);
- široké využívanie finančných nástrojov (možnosti zjednodušeného vykazovania nákladov atď.);
- posun smerom k prístupu proporcionálneho riadenia, t. j. „zníženie“ vykonávacích ustanovení a administratívnych požiadaviek;
- väčší dôraz sa kladie na ciele programu a hodnoty EÚ, ktoré sú propagované priamo miestnym obyvateľom.

7. Vykonávacie ustanovenia

7.1. Orgány zodpovedné za programy

Tabuľka 9

Orgány zodpovedné za programy	Názov inštitúcie [255]	Kontakt [200]	E-mail [200]
Riadiaci orgán	Ministerstvo zahraničných vecí a obchodu Maďarska	Péter Kiss-Parciu Nikoletta Horváth	hathatar@mfa.gov.hu nikoletta.horvath@mfa.gov.hu
Vnútroštátny orgán (pre programy so zúčastnenými tretími krajinami)	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	Mgr. Tomáš Swiatlowski, PhD.	tomas.swiatlowski@mirri.gov.sk
Orgán auditu	Generálne riaditeľstvo pre audit európskych fondov, Maďarsko	Dr. Balázs Dencso	balazs.dencso@eutf.gov.hu
Zástupcovia skupiny audítorov (pre programy so zúčastnenými tretími krajinami)	Ministerstvo financií Slovenskej republiky	Ing. Vladimíra Zacharidesová Mgr. Petra Kučák Netryová, LL.M.	vladimira.zacharidesova@mfsr.sk petra.kucak.netryova@mfsr.sk
Orgán, ktorému má Komisia vyplácať platby	Maďarská štátna pokladnica	Szabolcs Jakab	igazolohatosag@alamkincstar.gov.hu

7.2. Postup na zriadenie spoločného sekretariátu

Počas tvorby programu sa členské štáty dohodli, že zriadia spoločný sekretariát pre nový program Interreg VI-A Maďarsko-Slovensko na roky 2021-2027 na základe existujúceho spoločného sekretariátu programu spolupráce Slovensko-Maďarsko Interreg V-A. Podľa tohto rozhodnutia bude spoločný sekretariát zriadený v rámci Széchenyi Program Office Nonprofit LLC. (ďalej len „SZPO“).

Spoločný sekretariát bude funkčne nezávislý v rámci organizačných štruktúr SZPO; napriek tomu spoločnosť zabezpečí potrebnú podporu administratívnych služieb pre plynulú prevádzku, ako aj horizontálne služby pre úspešnú realizáciu programu (napr. koordinácia vývoja a prevádzky monitorovacieho systému programu, regulačná, právna, profesionálna, obstarávací, finančná a audítorská koordinačná podpora).

Spoločný sekretariát bude úzko spolupracovať s riadiacim orgánom v oblasti koordinácie a realizácie programu a bude poskytovať podporu vnútroštátnemu orgánu. Riadiaci orgán a spoločný sekretariát budú zriadené v systéme, ktorý na jednej strane najviac zabezpečí ich spoluprácu a na strane druhej ich nezávislosť. Spoločný sekretariát bude tiež pomáhať monitorovaciemu výboru (MV) pri plnení ich príslušných funkcií a úloh (okrem iného pri organizovaní schôdzí monitorovacieho výboru vrátane prípravy a doručovania dokumentov, asistencie pri procese rozhodovania, zaistení následných činností).

Okrem toho bude spoločný sekretariát poskytovať žiadateľom informácie o možnostiach financovania, bude pomáhať pri procese hľadania partnerov a vývoji projektov, riadiť proces podávania žiadostí, podporovať proces posudzovania a výberu operácií a bude pomáhať prijímateľom pri realizácii ich operácií. Ďalej bude spoločný sekretariát pripravovať dokumenty na úrovni programu (napr. usmernenia pre žiadateľov a prijímateľov, správy, ktoré má riadiaci orgán predložiť Európskej komisii po schválení monitorovacím

výborom), koordinovať hodnotenia vykonávané počas realizácie programu a bude vykonávať informačné a propagačné činnosti.

Počet a kvalifikácia personálu bude zodpovedať vyššie definovaným úlohám. Spoločný sekretariát bude mať zamestnancov s prihliadnutím na programové partnerstvo. Pracovníci budú vyberaní po dohode s členskými štátmi. O osobe vedúceho spoločného sekretariátu rozhodne výberová komisia zložená z jedného zástupcu každého členského štátu a zástupcu SZPO ako hostiteľskej inštitúcie. Členov spoločného sekretariátu vyberá výbor zložený z jedného zástupcu každého členského štátu, vedúceho spoločného sekretariátu a zástupcu SZPO ako hostiteľskej inštitúcie. Pracovníci spoločného sekretariátu budú zamestnaní v SZPO.

Spoločný sekretariát bude sídliť v Budapešti. Celú štruktúru a prácu spoločného sekretariátu bude koordinovať vedúci spoločného sekretariátu, priamo podporovaný manažérmi programu. Komunikačné úlohy spoločného sekretariátu budú vykonávať jeden alebo dvaja z programových manažérov (programoví a komunikační manažéri). Spoločný sekretariát bude financovaný z technickej pomoci programu. Celú štruktúru a prácu spoločného sekretariátu bude koordinovať vedúci spoločného sekretariátu, priamo podporovaný zástupcom vedúceho spoločného sekretariátu, ktorý bude vymenovaný zo zamestnancov.

Podrobné pravidlá finančného riadenia programových orgánov členskými štátmi budú stanovené v memorande o porozumení.

7.3. Rozdelenie zodpovedností medzi zúčastnené členské štáty a v náležitom prípade tretie alebo partnerské krajiny a ZKÚ v prípade finančných opráv požadovaných riadiacim orgánom alebo Komisiou

Každý členský štát je zodpovedný za predchádzanie nezrovnalostiam, ich zisťovanie a prípadnú nápravu.

Bez toho, aby bola dotknutá zodpovednosť členského štátu za odhaľovanie a nápravu nezrovnalostí podľa článku 52 nariadenia (EÚ) 2021/1059, riadiaci orgán zabezpečí, že sa akákoľvek čiastka zaplatená v dôsledku nezrovnalosti – alebo keď je riadiaci orgán oprávnený odstúpiť od zmluvy o subvencii a požadovať úplné alebo čiastočné splatenie príspevku EÚ – vymáha od vedúceho prijímateľa. Prijímatelia vrátia vedúcemu prijímateľovi všetky neoprávnene vyplatené sumy.

Ak sa vedúcemu prijímateľovi nepodarí zabezpečiť vrátenie od ostatných prijímateľov alebo ak sa riadiacemu orgánu nepodarí zabezpečiť vrátenie od vedúceho partnera, členský štát, na území ktorého sa príslušný partner nachádza, alebo v prípade EZÚS, je registrovaný, vráti riadiacemu orgánu všetky čiastky, ktoré boli tomuto partnerovi neoprávnene vyplatené.

Riadiaci orgán je zodpovedný za vrátenie vymožených súm do všeobecného rozpočtu Únie v súlade s rozdelením zodpovedností medzi členskými štátmi.

Po vymožení súm od vedúceho partnera/partnera/členského štátu riadiaci orgán vráti finančné prostriedky Únii.

V súlade s článkom 52 ods. 4 nariadenia (EÚ) 1059/2021, keď členský štát uhradí riadiacemu orgánu všetky partnerovi neoprávnene vyplatené čiastky, môže pokračovať alebo začať voči tomuto partnerovi postup vymáhania podľa svojich vnútroštátnych právnych predpisov. Členský štát nemá žiadnu ohlasovaciu povinnosť voči programovým orgánom, monitorovaciemu výboru alebo Európskej komisii, pokiaľ ide o tieto vnútroštátne vymáhania.

V prípade, že členský štát nevrátil riadiacemu orgánu žiadne sumy neoprávnene vyplatené partnerovi, tieto sumy budú podliehať príkazu na vymáhanie vydaným Komisiou, ktorý sa podľa možnosti vykoná započítaním príslušnému členskému štátu v programe. Takéto vymáhanie nebude predstavovať finančnú opravu a neznižuje podporu z EFRR ani žiadnych externých finančných nástrojov Únie do programu. Získaná suma predstavuje pripísané príjmy v súlade s článkom [21 ods. 3] nariadenia (EÚ, Euratom) [FR-Omnibus].

Pokiaľ ide o sumy, ktoré členský štát neuhradí riadiacemu orgánu, započítanie sa bude týkať následných

platieb do toho istého programu Interreg. Riadiaci orgán potom vykoná zápočet voči tomuto členskému štátu v súlade s rozdelením zodpovednosti medzi zúčastnenými členskými štátmi stanovenom v programe Interreg v prípade finančných opráv uložených riadiacim orgánom alebo Komisiou.

Členské štáty súhlasia, že ani vedúci partner, ani riadiaci orgán programu nebudú povinní vymáhať neoprávnene vyplatenú čiastku, ktorá nepresiahne 250 EUR bez úrokov, ako príspevok z fondov EFRR na operáciu kumulatívne v účtovnom roku.

7.3.1. Pravidlá rozdelenia zodpovednosti

Členské štáty budú niest' zodpovednosť nasledovne:

- ***Nezrovnalosti týkajúce sa vedúceho alebo jediného partnera alebo partnerov:***

Členské štáty nesú zodpovednosť za vrátenie neoprávnene vyplatennej sumy, ako je to popísané v bode 7.3.1., pokiaľ sa nepreukáže, že jediný partner alebo partner(i) už previedli neoprávnenú sumu na vedúceho partnera. Členské štáty nesú zodpovednosť za možné finančné dôsledky nezrovnalostí spôsobených hlavným alebo jediným partnerom alebo partnermi nachádzajúcimi sa na ich území.

- ***Nezrovnalosti spoločných riadiacich orgánov:***

V prípade nezrovnalostí, ktoré vyplývajú z opatrení a rozhodnutí prijatých riadiacim orgánom a/alebo spoločným sekretariátom, zodpovednosť voči Európskej komisii a monitorovaciemu výboru nesie členský štát v ktorom má sídlo riadiaci orgán.

- ***Systémová nezrovnalosť – na vnútroštátnej úrovni:***

V prípade, že Európska komisia alebo orgán auditu zistí systémovú chybu, ktorá môže byť jasne spojená s členským štátom, príslušný členský štát nesie výlučnú zodpovednosť za vrátenie platby.

- ***Systémová nezrovnalosť – na úrovni programu:***

V prípade systémovej nezrovnalosti alebo finančnej opravy na úrovni programu, ktorú nie je možné spojiť s členským štátom, zodpovednosť spoločne a rovnomerne nesú členské štáty.

- ***Finančná oprava na úrovni programu:***

Ak finančnú opravu na úrovni programu stanoví Európska komisia, zodpovednosť určí riadiaci orgán a orgán auditu po konzultácii s vnútroštátnymi orgánmi. Za zaplatenie takejto opravy sú spravidla zodpovedné členské štáty. Členské štáty zaplatia podiel na oprave, ktorý je úmerný sumám, ktoré orgán identifikoval ako nesprávne potvrdené príslušným členským štátom.

Vyššie popísané zásady zodpovednosti sa vzťahujú aj na finančné opravy technickej pomoci (TP) vypočítané v súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 1059/2021, keďže takéto opravy by boli priamym dôsledkom nezrovnalostí súvisiacich s projektom (či už systémových alebo nie). Riadiaci orgán bude členské štáty pribežne informovať o všetkých nezrovnalostiach a ich vplyve na TP.

Členské štáty podávajú správy o nezrovnalostiach v súlade s kritériami na určenie prípadov nahlásovaných nezrovnalostí, údajmi, ktoré sa majú poskytnúť a formátom na podávanie správ stanovenými v nariadení (EÚ) 1060/2021. Nezrovnalosti nahlásia členské štáty, v ktorých platí výdavky vedúci partner alebo prijímateľ realizujúci projekt. Konkrétny postup v tejto súvislosti bude súčasťou opisu systému riadenia a kontroly programu, ktorý sa má zriadiť v súlade s článkom 69 ods. 12 nariadenia (EÚ) 1060/2021.

8. Použitie jednotkových nákladov, jednorazových platieb, paušálnych sadzieb a financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi Odkaz: Články 94 a 95 nariadenia (EÚ) 2021/1060 (NSU)

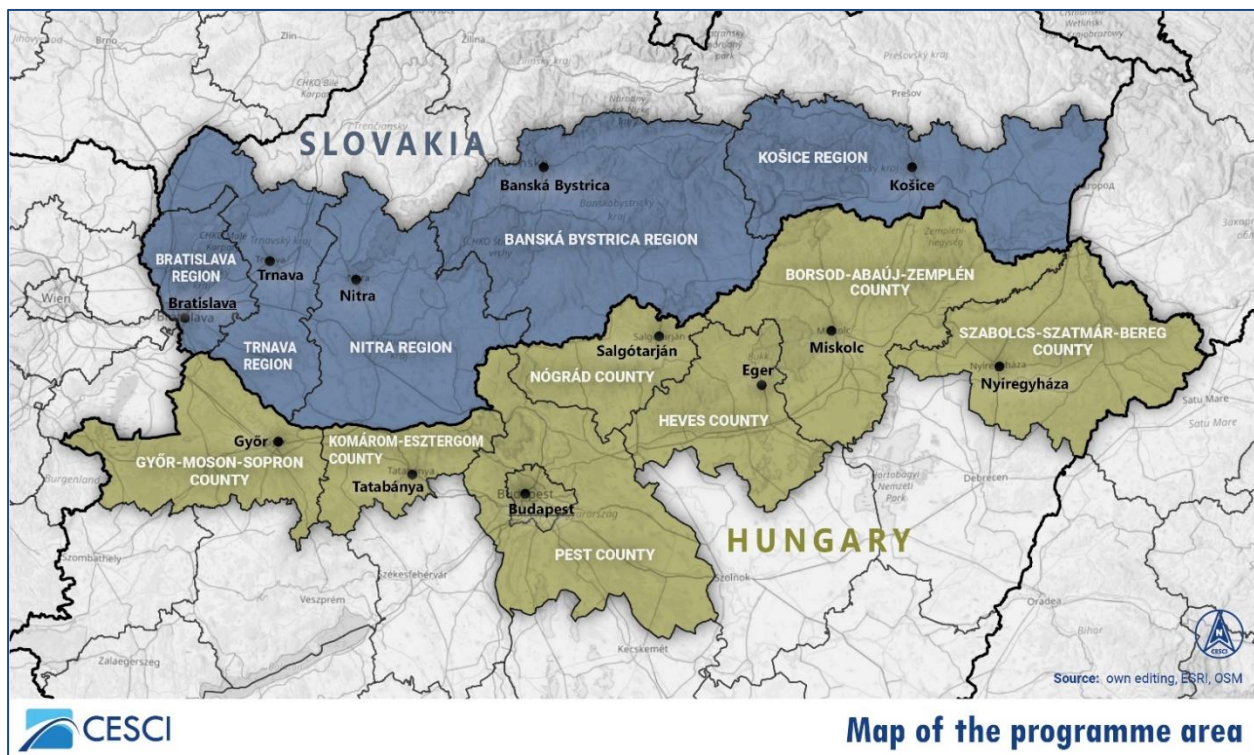
Tabuľka 10:

Použitie jednotkových nákladov, jednorazových platieb, paušálnych sadzieb a financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi

Zamýšľané využitie článkov 94 a 95	ÁNO	NIE
V rámci programu sa bude od jeho prijatia využívať refundácia príspevku Únie na základe jednotkových nákladov, jednorazových platieb a paušálnych sadzieb v rámci priority podľa článku 94 nariadenia o spoločných ustanoveniach (ak áno, vyplňte dodatok 1)	☐	☒
V rámci programu sa bude od jeho prijatia využívať refundácia príspevku Únie na základe financovania, ktoré nie je spojené s nákladmi podľa článku 95 nariadenia o spoločných ustanoveniach (ak áno, vyplňte dodatok 2)	☐	☒

Mapa

Mapa programovej oblasti

Dodatok 3

Zoznam plánovaných operácií strategického významu s harmonogramom - článok 17 ods.

Projekt zameraný na odstránenie cezhraničných právnych a administratívnych prekážok

Prostredníctvom strategického projektu v rámci špecifického cieľa 1, Interreg program by chcel výrazne zlepšiť podmienky implementácie cezhraničných projektov. Silnejšia integrácia slovensko-maďarského pohraničia a zintenzívnenie cezhraničných interakcií (mobilita) si vyžaduje systematické sledovanie, analýzu a odstraňovanie právnych a administratívnych bariér.

Existujúce prekážky možno rozdeliť do štyroch kategórií:

A1 – Systematické prekážky, ktoré si vyžadujú zmeny v legislatíve

Tieto prekážky predstavujú vážne prekážky cezhraničnej mobility a integrácie, ktoré nemožno vyriešiť bez úpravy existujúcich právnych predpisov alebo bez podpísania bilaterálnej dohody o výnimkách.

Príklady:

- cezhraničná mobilita sanitných vozidiel je zakázaná;
- cezhraničná integrácia zdravotníckych služieb je brzdená;
- miestne produkty sa nesmú predávať za hranice.

A2 – Systematické prekážky riešiteľné v rámci existujúcich právnych predpisov

Tieto prekážky sa systematicky nachádzajú v pohraničnej oblasti, ale ich riešenia si nevyžadujú zmenu a doplnenie vnútroštátnych pravidiel.

Príklady:

- cezhraničná integrácia služieb verejnej dopravy;
- nedostatok bilingvizmu;
- riadenie certifikácií bezpečnosti potravín nie je harmonizované.

B1 – Ad-hoc prekážky vyžadujúce si právne úpravy

Prekážky zaradené do tejto skupiny sa v pohraničí systematicky nenachádzajú, sú generované špecifickými životnými situáciami, no ich riešenie si vyžaduje úpravu existujúcej legislatívy.

Príklady:

- cezhraničná pastva si vyžaduje trvalé riešenia;
- rozdiely v uznávaní manželstiev;
- cezhraničný podiel zásobovania vodou, vykurovacieho systému, nakladania s tuhými a kvapalnými odpadmi nie je zrejmý;
- výhody zo zliav (napr. študentské preukazy) nie sú harmonizované.

B2 – Ad-hoc prekážky riešiteľné v rámci existujúcich právnych predpisov

Tieto prekážky sa vyskytujú nepravidelne, na základe ad hoc životných situácií a nevyžadujú si úpravu existujúcich pravidiel.

Príklady:

- slovenskí obyvatelia maďarských obcí v okolí Košíc sa nezapájajú do domáceho zberu odpadu;

- uznanie slovenských EZÚS ako nezávislých právnych subjektov EÚ nie je v Maďarsku automatické;
- postupy týkajúce sa sociálneho poistenia občanov, ktoré fungujú v oboch štátoch nie sú harmonizované;

Plánované aktivity

Poslanie projektu možno považovať za úspešné, ak sa identifikujú a čiastočne alebo úplne odstránia aspoň niektoré pretrvávajúce hraničné prekážky. Projekt vytvára stály mechanizmus identifikácie (monitorovania) a riadenia cezhraničných prekážok. Tento mechanizmus si vyžaduje:

- konzultácie so zainteresovanými stranami s ľuďmi žijúcimi na hraniciach;
- analýza právneho pozadia;
- poskytovanie informácií (prostredníctvom stálej asistenčnej služby) smerom k občanom žijúcim na hraniciach;
- vytvorenie a fungovanie skupín odborníkov zahŕňajúcich príslušné a kompetentné orgány, kde si odborníci môžu vymieňať názory a môžu iniciovať postupy na vnútroštátnej úrovni;
- vypracovanie súboru osvedčených postupov na základe európskych skúseností;
- iniciatívy na odstraňovanie bariér s podporou cezhraničného programu.

Projekt sa začína po schválení Programu Interreg Európskou komisiou a schválení Monitorovacím výborom, a trvá do konca obdobia oprávnenosti programu.